

**A BEREKBÖSZÖRMÉNYI
ÓVODA, BÖLCSŐDE, KÖNYVTÁR,
KONYHA, FALUHÁZ,
MŰVELŐDÉSI HÁZ**

PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

OM AZONOSÍTÓ: 202279

A Pedagógiai Program érvényes: 2022. augusztus 31-től

Tartalomjegyzék

1. A pedagógiai program jogszabályi háttere	4
2. Óvoda bemutatása	5
3. Az intézmény jellemző adatai	6
3.1. Az intézmény közfeladata	6
3.1.1. Óvodai nevelés	6
3.1.2. Községi könyvtári ellátás	6
3.1.3. Községi, közművelődési feladatok ellátása	6
3.1.4. Szociális és közétkeztetési, gyermekétkeztetési feladatok ellátása	7
4. Gyermekkép – óvodakép	7
4.1. Nevelési alapelveink, értékeink	7
4.2. Célunk	8
4.3. Feladataink	8
5. A program megvalósításának személyi és tárgyi feltételei	10
5.1. Az óvoda személyi feltételei – humán erőforrás	10
5.2. Az óvodapedagógusok továbbképzési irányultsága	10
5.3. Az intézmény belső továbbképzési rendszere	10
6. Az óvoda tárgyi – dologi feltétele	11
6.1. Az óvoda épületének legfőbb jellemzői	11
6.2. A program megvalósítását támogató eszközök, felszerelések	13
7. A program nevelési feltételrendszere	14
A gyermekek személyiségének fejlődését, közösségi életre történő felkészítését, a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek fejlesztését, fejlődésének segítését, a szociális hátrányok enyhítését segítő nevelési feladatok, tevékenységek	14
7.1.1. Az egészséges életmód alakítása	14
Egészségfejlesztő program	19
7.1.2. Az érzelmi, erkölcsi és a közösségi nevelés célja	20
7.1.3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és a nevelés megvalósítása	26
7.2. Az óvodai élet megszervezése	26
Napirend ajánlás	27
7.3. Az óvodai élet tevékenységformái, személyi-, és tárgyi feltételei, szinterei, céljai és feladatai, a nevelőtestület által szükségesnek tartott további elvek, a fejlődési jellemzők az óvodáskor végén	28
7.3.1. Játék	28
7.3.2. Anyanyelv – Irodalom – Kommunikáció. Verselés – mesélés	36
7.3.3. A külső világ tevékeny megismerése	45
7.3.4. Ének zene, énekes játék, gyermektánc	54
7.3.5. Rajzolás, mintázás, kézimunka	63
7.3.6. Mozgás	70
7.3.7. Munka jellegű tevékenységek	77
7.3.8. A tevékenységben megvalósuló tanulás	81

7.3.9. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni fejlesztése, fejlődésének elősegítése	87
.....	87
a, Különleges bánásmódot igénylő gyermek	87
aa, Sajátos nevelési igényű gyermek	87
ab, Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő gyermek	89
ac, Kiemelten tehetséges gyermek	90
b, Hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek	91
8. Óvodai fejlesztő program a hátrányos helyzetű gyermek fejlődésének elősegítésére	91
9. A gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenység	93
10. A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések	94
11. A pedagógiai munka dokumentációi – a gyermekek fejlettségállapotának mérése	95
12. A pedagógiai – szakmai munka eredményessége	103
13. Az óvoda hagyományos ünnepei, rendezvényei	103
14. Az óvoda kapcsolatai	105
14.1. A szülő, a gyermek, a pedagógus együttműködése	105
14.2. Együttműködés az iskolával	108
14.3. Könyvtár, Kultúrház	109
14.4. Az óvoda és az egészségügy	109
14.5. Bihari Szociális Szolgáltató Központ Család-és Gyermekjóléti Központ	109
14.6. Pedagógiai szakszolgálatok	110
14.7. Egyház	110
14.8. AGRO-BEREK Rt	110
14.9. Berekböszörmény Község Roma Nemzetiségi Önkormányzata	110
14.10. Az óvoda kapcsolatai más óvodákkal	111
15. A Pedagógiai Program felülvizsgálata	111
15.1. A Pedagógiai Program felülvizsgálata	111
15.2. A Pedagógiai Program nyilvánosságra hozatala	111
 Záró rendelkezések	 112
Nyilatkozatok	112

1.A pedagógiai program jogszabályi háttere:

- A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény és módosításai
- A kormány 363/2012. (XII.17.) kormányrendelete az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról valamint a 137/20128.(VII.25.), 2018.09.01-től hatályos Kormányrendelet
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
- 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- 2011. évi CLXXIX. törvény a nemzetiségek jogairól
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekvédelemről és gyámügyi igazgatásról
- Az 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségének biztosításáról
- 15/1998. (IV.30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről
- 17/2013. (III.1.) EMMI rendelet a nemzetiség óvodai nevelésének irányelve és a nemzetiség iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
- Az óvoda hatályos Alapító Okirata

2. Óvoda bemutatása

Óvodánk Hajdú-Bihar megye dél-keleti részén, Berekböszörményben helyezkedik el. A megyeszékhelytől mintegy 70 km-re eső, kissé elszigetelt település mind földrajzi, mind társadalmi jellegét tekintve hátrányos helyzetű. Óvodánkban az utóbbi évek adatai alapján a roma nemzetiséghez tartozó gyermekek száma emelkedett.

Sajnos egyre több a veszélyeztetett, hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek. Ennek okai a családok szociokulturális hátterében keresendők. Helyi óvodai nevelési programunkat (későbbiekben: HOP) 1999. szeptember 1-jétől vezettük be. A helyi sajátosságokra és igényekre épülő önálló programot készítettünk, melybe beépítettük a Zsolnay József nevéhez fűződő nyelvi-irodalmi-kommunikációs (későbbiekben: NYIK) és érték közvetítő és képességfejlesztő program óvodai adaptációjának elemeit. Jelen programunk megírásakor és a módosításokban figyelembe vettük a fent említett kormányrendeletben módosított „Óvodai Nevelés Országos Alapprogramját”-t (későbbiekben: ÓNAP). Felvállaljuk a sajátos nevelési igényű gyermekek nevelését, ezért figyelembe vettük a „Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve”-it. Programunkba beépítettük az oktatási és kulturális miniszter által kiadott 11/1994. (VI.8.) MKM rendelet 39/E §-ában meghatározott Óvodai Integrációs Program elemeit. Pedagógusaink pedagógiai céljai összhangban állnak ezen pedagógiai program valamint a fent említett dokumentumok célrendszerével.

Óvodai nevelésünket világnézeti semlegesség jellemzi, mivel azonban a lakosság nagy része református vallású, ezért a nagycsoportosoknak – a szülők kérésére – lehetőséget biztosítunk, hogy térítésmentesen hittanoktatásban részesülhessenek, mely foglalkozásokon az óvodapedagógus jelen van.

3. Az intézmény jellemző adatai

Intézmény neve: Berekböszörményi Óvoda, Könyvtár, Konyha, Faluház,
Művelődési Ház

Intézmény típusa: közös igazgatású többcélú intézmény

Székhelye: 4116 Berekböszörmény, Köztársaság tér 11.

OM azonosítója: 202279

Telephelyei: - Konyha

József Attila u. 5.

- Művelődési Ház

Árpád u. 1.

Telefonszám: 06 (54) 433 081

Alapítója, fenntartója: Berekböszörmény Község Önkormányzata

Alapítás éve: 2013

Gazdálkodási jogköre: pénzügyi, gazdálkodási feladatait a Berekböszörményi
Közös Önkormányzati Hivatal látja el.

Jogállása: önálló jogi személy

Az óvodai férőhelyek száma: 81

Csoportok száma: 3

3.1Az intézmény közfeladatai:

3.1.1. Óvodai nevelés

3.1.2. Községi könyvtári ellátás

3.1.3. Közösségi, közművelődési feladatok ellátása

- Intézményi rendezvények, rendezvénysorozatok, időszakos programok szervezése
- Kiállítások szervezése

- Egyesületekkel, művelődési közösségekkel való együttműködés, közösségfejlesztő tevékenység
- Községi rendezvények megszervezésében, lebonyolításában való aktív közreműködés

3.1.4. Szociális és közétkeztetési, gyermekétkeztetési feladatok ellátása:

- óvodai intézményi étkeztetés
- iskolai intézményi étkeztetés
- munkahelyi étkeztetés
- egyéb vendéglátás

Az intézmény szervezeti felépítését és működési rendjét, a hatásköröket, a tevékenységi kör részintézményekre történő lebontását, és a munkaköri leírásokat a Berekböszörményi Óvoda, Könyvtár, Konyha, Faluház, Művelődési Ház Szervezeti és Működési Szabályzata tartalmazza.

4. Gyermekekép- óvodakép

4.1. Nevelési alapelveink, értékeink:

Nevelőmunkánk során legfontosabb **alapelvünk**, hogy a gyermek elsődleges tevékenysége a játék. Befogadó, biztonságérzetet nyújtó, érzelemben gazdag óvodai élet megteremtésére törekszünk, amelyben megjelenik a gyermekközpontú szemlélet és a gyermeki személyiség tiszteletben tartása. Az esélyteremtés jegyében igyekszünk megvalósítani, hogy minden egyes gyermek megkaphassa a neki járó egyéni bánásmódot. Wargha István szavaival élve valljuk, hogy „a megismert gyermek nevelhető, a nem megismert csak idomítható”.

Fontos szerepet szánunk a gyermekek megismerésével párhuzamosan a játékban, játékos módszerekkel történő egyéni képességfejlesztésnek.

Tudjuk, hogy a „NYELV, a beszéd a gondolkodással épül: a gondolkozás a nyelvvel, a beszéddel tornázza magát magasabb fölismerésekig”. (Ódor László)

4.2. Célunk az óvodás gyermekek sokoldalú, harmonikus fejlődésének, a gyermeki személyiség és autonómia kibontakoztatásának elősegítése, a hátrányok csökkentése, mely magában foglalja:

- az anyanyelvi kommunikációs és viselkedéskultúra szintjének emelését,
- a sikeres társadalmi és iskolai beilleszkedéshez szükséges testi, szociális és pszichés érettség kialakítását,
- az egyéni sajátosságok megismerését,
- a halmozottan hátrányos helyzetből adódó lemaradások ellensúlyozását, biztosítva minden gyermek számára az egyéni hozzáférést.

4.3. Feladataink

- Barátságos, szeretetteljes, biztonságérzetet nyújtó óvodai légkör kialakítása;
- Elfogadó, előítélet mentes, szeretetteljes, segítő, támogató nevelői attitűd;
- Közösségi életre történő felkészítés; értékorientált közösségi nevelés, a közösségfejlesztés változatos módszereinek alkalmazása, a játék és más, élménygazdag tevékenység, program során.
- Énkép-önismeret-önértékelés-erkölcsi normák megalapozása;
- Egészséges életmód (testápolás, tisztálkodás, egészséges étkezés, fogmosás) igényének és szokásrendszerének megalapozása;

- Érdeklődés, kíváncsiság felkeltése és fenntartása, élmények, változatos tevékenységek biztosítása a gyermekek számára szükségleteiknek megfelelően;
- Önkifejező törekvéseik megvalósításának biztosítása;
- A gyermekek egyéni szükségleteinek a figyelembevétele, és a gyermekek egyéni igényeinek megfelelő módszerek, eljárások alkalmazása csoportos tevékenységek esetén is;
- Környezettudatos magatartás kialakítása;
- Beszédkedv felkeltése és fenntartása;
- Kiemelt feladatként kezeljük a beszédtechnika, szóbeli szövegalkotás, a nem verbális kommunikáció fejlesztését és az illemszabályok életkornak megfelelő alkalmazását;
- Egyéni képességek megfigyelése elsősorban a játékon keresztül;
- Egyéni különbségekre alapozott nevelés és fejlesztés, egyenlő esélyek megteremtése, a differenciálás megfelelő módjának, formájának megválasztása;
- Az aktuális tevékenységi forma sajátosságainak, céljainak, a gyermek csoportoknak, a gyermekek fejlettségének, a különleges bánásmódot igénylőknek megfelelő, változatos módszerek alkalmazása, melyek a nevelés eredményességét segítik;
- A hátrányos és halmozottan hátrányos, valamint veszélyeztetett gyermekek beilleszkedésének differenciált segítése, a szülőkkal való kölcsönös bizalomra épülő kapcsolattartásra törekvés;
- A gyermekek és a gyermekközösségek eltérő kulturális ill. társadalmi háttéréből adódó sajátosságok figyelembe vétele, tudatos érték közvetítő tevékenység;
- Olyan pedagógiai módszerek megválasztása, amelyekkel az iskolába lépéshez szükséges kompetenciákat támogatja.

5.A program megvalósításának személyi és tárgyi feltételei

5.1. Az óvoda személyi feltételei – humán erőforrás

Intézményünkben 6 főállású, felsőfokú képesítéssel rendelkező óvodapedagógus dolgozik. Közülünk 1 óvónő oligofrénpedagógia-logopédia szakos tanári képesítéssel, valamint vezető óvodapedagógusi szakvizsgával is rendelkezik, 1 fő óvodapedagógus fejlesztő pedagógus szakvizsgával és közoktatásvezetői képesítéssel, valamint 1 óvodapedagógus közoktatásvezetői képesítéssel is rendelkezik.

3 óvodapedagógus szerezte meg a Ped. II. kategóriát.

A nevelő-oktató munkát közvetlenül segítők: 3 dajka, és 1 fő pedagógiai asszisztens. Mindannyian munkakörüknek megfelelő képesítéssel rendelkeznek.

5.2. Az óvodapedagógusok továbbképzési irányultsága

Saját pedagógiai gyakorlatunkat folyamatosan elemezzük és fejlesztjük, minden pedagógus tudatosan fejleszti pedagógiai kommunikációját.

Tisztában vagyunk szakmai felkészültségünkkel, személyiségünk sajátosságaival, és képesek vagyunk alkalmazkodni a szerepelvárásokhoz.

Minden pedagógussal szembeni elvárás, hogy a megbeszéléseken fejtsse ki szakmai álláspontját, vitákban legyen képes másokat meggyőzni, és ő maga is meggyőzhető legyen. A szülő, a gyermekek, az intézményvezető, a kollégák, a szaktanácsadó visszajelzéseit használja fel szakmai fejlődése érdekében.

Óvodai tevékenységünk során a felmerülő feladatokat, problémákat önállóan, a szervezet működési rendszerének megfelelő módon tudja minden pedagógus kezelni, intézni.

Nyitottak vagyunk a korszerű pedagógiai és pszichológiai kutatások eredményeinek megismerésére, az innovációra, alkalmazunk új módszereket, lehetőség szerint részt veszünk pályázatokban, online megvalósuló szakmai együttműködésekben, intézményen kívül is.

Rendszeresen tájékozódunk az új tudományos eredményekről, az óvodai nevelést, képességfejlesztést támogató digitális technológiai eszközökről és alkalmazzuk is azokat.

5.3. Az intézmény belső továbbképzési rendszere

Belső igényünk az önképzés, továbbképzés.

Azokon a területeken, ahol hiányosságot érzünk, továbbképzés formájában vagy szaktanácsadó kérésével, esetleg más intézményekkel való konzultációkkal igyekszünk azt pótolni.

Az adott évben működő **munkacsoportjainkat** és azok tagjait, vezetőjét az éves munkatervben határozzuk meg. Munkájukat a munkaközösség által kidolgozott tervek alapján végzik a munkacsoportok vezetőjének irányításával. Segítik a pedagógiai munka eredményességét, javaslatot tesznek a továbbfejlesztésre, az innovációra. Szakmai, módszertani kérdésekben segítik az óvodában folyó nevelőmunkát. Minden pedagógus kezdeményezően és aktívan részt vállal valamelyik szakmai munkaközösség munkájában. Együttműködik pedagógustársaival különböző pedagógiai eljárások és programok (pl. témanap, ünnepség, kirándulás) megvalósításában.

A gyermekvédelmi felelős segítőkész hozzáállással tartja a kapcsolatot a Gyermekjóléti Szolgálat családszolgáltatójával. Családlátogatással, egyéni beszélgetéssel igyekszik segíteni a hátrányos, a halmozottan hátrányos és veszélyeztetett gyermekek családjain.

Nevelői és dajkai közösségünkben kezdenek kialakulni az állandó óvónőpárok, valamint óvónő-dajka párok.

Csoportalakításkor törekszünk arra, hogy a csoportban dolgozó felnőttek végig kísérjék a befogadástól az iskolába való átmenetig a gyerekeket.

6. Az óvoda tárgyi-dologi feltétele

6.1. Az óvoda épületének legfőbb jellemzői

Óvodánk új épület, 2006. augusztus 22-én került átadásra. A falu központjában, az általános iskola és a Csáky-udvarház szomszédságában helyezkedik el.

Az épület 637,83 m² alapterületű, a hozzá tartozó udvar pedig 3489 m²-en fekszik.

Óvodánk környéke teljesen beépített.

A játszóudvart 2021. augusztusában a Magyar Falu program által nyert támogatás segítségével az önkormányzat felújította:

Az udvar hátsó, árnyékot adó fákkal betelepített részére egy KRESZ pálya került, valamint egy háromállású hintaállvány (fészekhinta, bébi hinta, laphinta).

Az udvar felső részére ugyanebből a pályázatból egy kombinált hajó mászóka került. Itt található még:

2 db hintaágy, 3 db kerti asztal, 6 db kerti pad, 1 db fedett homokozó, 1 db rugós cica, 1 db nyitott homokozó és 1 db négyszemélyes libikóka.

A hinta és a kombinált mászóka alatti ütéscsillapító felület: homok

Az iskola felőli hátsó drótkerítések mellé sövényt telepítettünk.

Mozgásigényt kielégítő udvari játékok még a ROTIKOM elemek, rollerek, egyensúlyozók, lépegetők, lábbal hajtós fabiciklik, két- és háromkerekű biciklik, fa szekerek, fatalicskák valamint egy nagyobb méretű udvari trambulín.

Az udvaron található még egy 3X4 méteres fém kerti tároló, amelyben az udvari játék eszközöket tároljuk.

Belső helyiségek

Óvodánk összkomfortos. Csoportszobáink padlóburkolata parketta, míg a mosdóké, öltözőké csúszásmentes kerámia.

Négy csoportszobánk van, melyek mérete 51 m². Az egyik csoportszobából tornaszobát alakítottunk ki.

A hasonló bútorzatú csoportterekben a változatos kiegészítő elemek s a bútorok különböző elrendezése tükrözik az óvónők egyéni elképzeléseit.

Minden csoportszoba színes, otthonos, gyermek közeli.

Felnőtt és gyermek kiszolgáló helyiségeink nagyon jól felszereltek.

A jól felszerelt melegítőkonyha, valamint a mosó-szárító helyiség a gyermekek egészséges fejlődése számára maximálisan biztosítják a feltételeket.

Egyéb funkcionális helyiségeink:

- aula
- egyéni foglalkoztató
- vezetői iroda
- nevelői szoba
- felnőtt öltözők, WC-k és zuhanyzók
- tároló helyiségek

6.2. A program megvalósítását támogató eszközök, felszerelések

Intézményünknek a program céljaihoz rendelt eszközrendszerét az óvodai élet egyes tevékenységformáinak tárgyalásakor mutatjuk be.

A törvény (2. melléklet a 20/2012.(VII.31.) EMMI rendelet által előírt, minimális eszközökkel óvodánk rendelkezik.

7. A program nevelési feladatrendszere

A gyermekek személyiségének fejlődését, közösségi életre történő felkészítését, a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek fejlesztését, fejlődésének segítését; a szociális hátrányok enyhítését segítő nevelési feladatok, tevékenységek

Az óvodai nevelés feladata az óvodáskorú gyermekek testi és lelki szükségleteinek kielégítésére:

- az egészséges életmód alakítása;
- az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés;
- az anyanyelvi és az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.

7.1.1. Az egészséges életmód alakítása

Az egészséges életmódra nevelés **céljai**:

- a gyermekek egészséges életvitel-igényének alakítása;
- testi fejlődésük elősegítése; valamint
- saját mozgásfejlettségükhöz, fizikai kondíciójukhoz viszonyítva az optimális szintre való eljuttatása.

Feladataink:

- egészséges, balesetmentes környezet biztosítása;
- a gyermekek gondozása (testápolás, öltözködés, táplálkozás), testi szükségletek kielégítése; a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése;
- a gyermekek testi képességeinek fejlesztése, mozgásigényük kielégítése;
- mindennapi edzési lehetőségek biztosítása;
- pihenés, alvás feltételeinek megteremtése.
- környezettudatos magatartás megalapozás.

Egészségnevelési és környezeti nevelési elvek, lehetőségek

Kedvező természeti adottságunk a tiszta levegő.

Az **egészséges környezet** biztosításához szükséges helyiségek, berendezések, felszerelések elemzése a „Tárgyi feltételek” résznél megtörtént.

A folyamatos takarítással és fertőtlenítéssel, az időszakonkénti és az évenkénti nagytakarítással, az udvar folyamatos tisztántartásával, az évenkénti homokcserével a rovarirtással, felszereléseink karbantartásával és pótlásával biztosítjuk a gyermekek számára az egészséges környezetet.

A **gondozás** az óvodai nevelés egyik alapvető tevékenysége. A kisgyermek olyan szükségleteit elégíti ki, amely elősegíti növekedését, fejlődését, hozzájárul egészségének megőrzéséhez, jó közérzetéhez, egészséges életmódjának kialakulásához, és megteremti a nevelési hatások kedvező érvényesülésének feltételeit. Ezzel a gyermek testi nevelésén kívül hozzájárul az egész személyiség alakulásához.

A gondozás központi kérdése a helyes **életritmus kialakítása**.

A családból érkező gyermek számára nemcsak az új környezet, hanem az életritmus is szokatlan. A helyes életritmust fokozatosan, az életkori és egyéni sajátosságok figyelembe vételével, a családdal együttműködve alakítjuk ki.

A folyamatos befogadás, a nevelő törődő, segítő, tapintatos, türelmes magatartása, a gyermek személyes tárgyának, egy-egy otthoni – az óvoda, illetve a csoport rendjéhez illeszkedő – szokásának elfogadása megkönnyíti a családból óvodába történő átmenetet. Ezért törekszünk arra, hogy megismerjük az egyes gyermekek sajátos jelzéseit, otthonról hozott szokásait. Egyéni beszélgetések, valamint családlátogatások és szülői értekezletek alkalmával igyekszünk meggyőzni a szülőket a helyes életritmus fontosságáról.

Az önálló testápolás, étkezés, öltözködés szervezettségét az óvodába lépés pillanatától – a lehetőségekhez képest – igyekszünk biztosítani a fokozatosság betartásával.

A testápolás a gyermek egészségének védelmét, testük, ruházatuk gondozását, szükség szerinti tisztálkodásukat és tisztaságigényük kialakítását szolgálja.

A testápolás terén különböző igényekkel, szokásokkal rendelkeznek a gyerekek, ezekből kiindulva adhatjuk a segítséget.

A testápolással kapcsolatos szokásokat utánnzás során sajátítják el, ezért ügyelünk arra, hogy a csoportban dolgozók azonos szokásokat alakítsanak ki és követeljenek meg.

Mivel jó néhány családnál hiányzik a fürdőszoba, ezért elsődleges feladatunk, hogy megismertessük a folyóvíz, benti WC és a tisztálkodási eszközök használatát. Középső csoporttól vezetjük be a fogmosást.

Helyes példával járunk el és készítetjük a gyermeket szükségleteiknek, kívánságaiknak szóbeli kifejezésére.

A fejlődés feltétele az egészséges **táplálkozás**. A gyermekek a napi háromszori étkezéssel tápanyagszükségletük $\frac{3}{4}$ részét az óvodában kapják. Az ételek mennyisége és minősége megfelelő, az étrend változatos. Mivel az ételt az intézmény konyhájáról készen kapjuk, nagy figyelmet fordítunk az ételszállítás körülményeire, az ételfertőzés veszélyének elkerülésére. Az étkezés változatossága érdekében lehetővé tesszük, hogy a szülők tájékozódhassanak az óvodai étrendről.

Az étkezés megszervezését fontos gondozási feladatnak tartjuk.

Mivel a gyermekeknek különböző étkezési szokásaik vannak, ezért igyekszünk megismerni ezeket, és kellő toleranciával fogadjuk el a kezdeti étvágytalanságot, válogatást.

Később ösztönözzük őket, de nem kényszerítjük az ételek elfogyasztására.

Biztosítjuk, hogy a nap bármely szakában ihassanak.

Halk, kulturált étkezésre neveljük a gyerekeket.

Az időjárásnak megfelelő **öltözködés** védi a gyermeket, ezért igyekszünk hatni a szülőkre, hogy rétegesen öltöztessék gyermekeiket. Igyekszünk tanácsot adni a szülőknél gyermekük praktikus és izléses öltöztetésében.

A mindennapi szabad **mozgás** nélkülözhetetlen eleme az óvodai életnek. E témakör részletes kidolgozása a Mozgás című fejezetben található.

A gyermekek egészséges életmódját úgy lehet biztosítani, ha minden nap **edzési** lehetőségük van. Erre legtöbb alkalmat a szabadban tartózkodás biztosít, amely növeli a gyermek ellenálló képességét. A tavaszi, nyári, kora őszi hónapokban a nap nagy részét az udvaron töltik a gyerekek. Sajnos fedett rész nincs, ezért esős időben a levegőzés nem biztosított. A gyermekek a víz edző hatását is érezhetik az óvodában: a nyári hónapokban felszereljük a párapaput.

A gyermek **alvásigényének** egy részét az óvoda elégíti ki. Rendkívüli jelentősége van azonban a gyermek otthoni, éjszakai alvása biztosításának, erre felhívjuk a szülők figyelmét. Igyekszünk meggyőzni őket arról, hogy ha tehetik, hagyják magától ébredni a gyereket, reggeliztessék meg, intézze el az egyéb szükségleteit, s csak aztán jöjjön óvodába a gyermek.

Az alváshoz tiszta levegőre van szükség, ezért lefekvés előtt alapos szellőztetéssel teremtjük meg a feltételeket. Az elalvás előtti mesélés és az azt követő altatók dúdolása kondicionáló reflexként hat.

A gyermekeknek különböző az alvásigénye. A nagyobb alvásigényű gyermeket hagyjuk, hogy továbbaludjon, ügyelünk arra, hogy a korábban ébredők ne zavarják alvó társaikat, csendes tevékenységet biztosítunk számukra.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- A testápolási szokásoknak megfelelően a gyermekek lehetőség szerint önállóan, felszólítás nélkül tisztálkodjanak, mossanak fogat, fésülködjenek.
- A tisztálkodási eszközökre vigyázzanak, tegyék helyére azokat. Zsebkendőjüket önállóan használják.
- Önállóan döntsék el, hogy mennyi ételt fogyasztanak.
- Készség szinten használják a kanalat, villát, kést.
- Esztétikusan terítsenek, higiénikusan étkezzenek.
- Étkezés közben halkán beszélgessenek.
- Teljesen önállóan öltözködjének.
- A ruhájukat segítség nélkül tudják ki-begombolni, cipőjüket befűzni, bekötni.
- A ruhájukat rendezetten helyezték el az öltözőben.
- A környezetükben igyekezzenek rendet tartani.
- Ügyeljenek saját külsejükre, melyben jelenjen meg a szépre, ízlésesre való törekvés.

Egészségfejlesztési program

Helyzetelemzés

A berekböszörményi családok nagy részének életkörülményei, szociokulturális állapota az utóbbi években egyre alacsonyabb szintet mutat. Az óvodába érkező gyermekek különböző színvonalú egészségügyi szokásokkal rendelkeznek, az önkiszolgálásban is más-más fokon állnak.

Az elhanyagoló nevelés következtében gyakran jellemző a kialakulatlan életritmus, a rendszertelenség. Megmutatkozik ez a gondozás minden területén (testápolás, öltözködés, étkezés).

A gyerekek nagy része alapvetően ápolat, azonban ott, ahol nincs bent WC, fürdőszoba, ahol nem ismerik a tisztálkodási eszközöket, ott az alapvető higiéniai szokások is ismeretlenek a gyermek számára.

A gyerekek 80 %-a reggelizés nélkül, korán eljön otthonról, ezért, a szülők szívesebben vesznek édességet, chipseket a gyerekeknek, ahelyett, hogy az egészséges, vitamindús táplálkozásra szoktatnák őket: alacsonyabb cukortartalmú ételek és italok fogyasztására, több gyümölcs és zöldség, illetve tejtermék valamint alacsonyabb só és telítetlen zsírtartalmú ételek fogyasztására.

Az önálló öltözködésben is különböző szinten állnak a gyerekek.

A szülők ez irányú szokásai is változóak. Van, aki túloltözteti gyermekét arra gondolva, „nehogy megfázzon”, van, aki télen is vékony kabátban, sapka és zokni nélkül, kinőtt vagy nagy cipőben engedi óvodába.

Elmondhatjuk, hogy sok esetben a szülők személyisége, néha durva bánásmódja, közömbössége, a kiegyensúlyozatlan családi légkör veszélyezteti a gyermekek személyiségét, testi-lelki egészségét.

Egészségfejlesztési programunk tartalmi elemei, feladataink:

- napi tevékenység által az óvodás gyermekek egészséges életmódjának, szokásrendszerének alakítása, a fent említett egészséges ételek megszerettetése
- kirándulások, sportprogramok szervezése a szülők bevonásával
- kapcsolódás más, országosan szervezett egészségfejlesztő programokhoz
- továbbképzések, trainingek szervezése a dolgozók és a szülők részére
- egészséges környezet és egészséges ételek biztosítása,
- a gyermekek mentális egészségének védelme

- feltételek rendszeres felülvizsgálata, szükség esetén javítása

Az egészségvédő program megvalósításának feltételrendszere

(érintettek, kapcsolatok):

- szülők
- védőnő, háziorvos
- élelmezésvezető
- gyermekjóléti szolgálat családsegítője
- gyermekvédelmi felelős
- nevelési tanácsadó (pszichológus, fejlesztő pedagógus)
- NÉBIH, kórház

7.1.2. Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés célja olyan gyerekek nevelése, akik egészséges én-képpel, közösségi normáknak megfelelő szociális magatartással rendelkeznek.

Feladataink:

- Érzelmi biztonságot nyújtó, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör megteremtése a beszoktatástól az óvodáskor végéig;
- Kölcsönös bizalmon alapuló kapcsolat kialakítására törekvés az óvoda és a család között;
- Pozitív töltésű óvodapedagógus-gyermek, dajka-gyermek, gyermek-gyermek kapcsolatok kialakítása;
- Magatartási zavarok, agresszivitás okainak feltérképezése, egyéni bánásmód alkalmazása;
- Az óvodapedagógusok és az óvoda más dolgozóinak toleráns, példaadó, megértő magatartása;
- Az éntudat alakítása, önkifejező és önérvényesítő törekvések elősegítése;

- Közös élményekre épülő tevékenységek megszervezése, az együttműködés, közösségi kapcsolatokat és érzelmeket erősítő helyzetek teremtése, módszerek alkalmazása az óvodai és óvodán kívüli tevékenységek során;
- A közösségi élet szokásai és a közösségi magatartás alakítása, közös szabályalakítás, értékelési szempontok alakítása (kulturált viselkedés, illem, konfliktusok kompromisszumos megoldásának keresése);
- A konfliktus okainak felismerése, helyes értelmezése és hatékony kezelése;
- Pozitív erkölcsi tulajdonságok alakítása: döntésképesség, együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség, őszinteség, becsületesség, felelősségvállalás, önkritika, mások tisztelete, elfogadása;
- Nyitottság kialakítása a szűkebb és tágabb környezet iránt, mely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek és a szülőföldhöz és családhoz való kötődés alapja;
- Egyéni bánásmód fokozott alkalmazása a nehezen szocializálható, lassabban fejlődő alacsony fejlettségi szinten álló, érzékszervi, értelmi vagy mozgássérült, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, elhanyagolt, valamint a kiemelkedő képességű gyermekeknél (szükség esetén megfelelő szakember bevonásával);
- Különbözőségek elfogadására nevelés.

Az érzelmi, erkölcsi és a közösségi nevelés a nevelési folyamatban

Az óvodás korú gyerekek jellemző sajátossága a magatartás érzelmi vezéreltsége. A személyiségen belül az érzelmeik dominálnak, ezért

elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában **érzelmi biztonság, szeretetteljes, derűs légkör** vegye körül.

Különösen igaz ez a veszélyeztetett valamint a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek esetében.

A családi légkörben kialakul a gyermekek érzelmi kötődése társaihoz, felnőttekhez egyaránt. Ez olyan alaphangulatot ad, ami kapcsolatteremtésre, játékra ösztönöz.

A gyermekek óvoda élettere barátságos, otthonos, amit elsősorban az óvónő tervez meg, de lehetőséget adunk arra, hogy a gyermekek ötletei, elképzelései is érvényesüljenek.

Mind a három csoportnak az intézményi értékrendhez illeszkedő saját szokásrendszere és napirendje van, ami biztosítja az egyéni arculatot, és ez is mélyíti a gyermekek kisebb közösségeinek összetartozását.

A befogadás időszaka meghatározza a gyermekek kialakuló érzelmi kötődését az óvodához, az itt dolgozó felnőttekhez.

Nagyfokú körültekintést, gyengédséget, megértést, türelmet kíván a 2,5-3 éves gyermekek beszoktatása. A kicsik elhozhatják magukkal azokat a tárgyaikat, amelyekhez ragaszkodnak. A befogadás időszakát a csoportvezető gondosan előkészíti.

Előzetes családlátogatás során megismerkedik a gyermekkel és lehetőséget ad, hogy már ez alkalommal kiválaszthassa a gyermek a neki legjobban tetsző jelet. A beszoktatás menetét a szülővel egyeztetjük.

Az óvónő odafordulással, mesével, ölbéli énekes játékokkal, mondókákkal kedveskedik a gyermeknek. Az idősebb óvodások is meglepik a kicsiket egy-egy általuk készített „ajándékkal”. Lefekvésnél a felnőttek különös szeretettel veszik őket körül. A testközelség, a simogatás, a mosoly nyugalmat, biztonságot ad a gyermeknek.

A gondozási teendőket is nagy türelemmel, tapintattal végzik. Nagyon fontos, hogy minden tevékenységet érzelmi megerősítéssel, játékosan

gyakoroltasson az óvónő, figyelembe véve a gyermek egyéni tempóját és szokásait.

Meghatározó a **gyermek felnőttel** – elsősorban az óvodapedagógussal, a dajka nénivel – való kapcsolata. Anyát helyettesítő szerepünkből adódóan empatikus, meleg, elfogadó, szeretetteljes kapcsolatot kell kialakítanunk. A jó nevelés alapja a feltétel nélküli szeretet. Az óvodapedagógus elsőszámú modell, példakép a társas viselkedés alakulásában.

A felnőtthez fűződő pozitív viszony nyújtja az érzelmi biztonságot, amely jó közérzetet, nyugodt, harmonikus tevékenységet tesz lehetővé, ugyanakkor elősegíti a társas kapcsolatok helyes formálódását, a viselkedéskultúra alakulását is.

A **gyermek-gyermek** kapcsolat kezdetben kisebb érzelmi töltésű. A gyermekcsoportban kialakulnak a közösségi együttélés szabályai, normái, amelyekhez igazodni szükséges. Az együttes tapasztalatok, élmények, tevékenységek a gyermekek között kapcsolatokat hoznak létre: barátságok, szimpátián alapuló kisebb csoportok jönnek létre. Megtanulják figyelembe venni a másikat, fejlődik felelősségérzetük, kötelességtudatuk, toleranciájuk.

A gyermekek körében az kell elérnünk, hogy problémáikat, konfliktusaikat próbálják kulturáltan megoldani. A dicsérendőt kell kiemelni, ne a büntetés legyen a domináns, törekednünk kell a következetességre.

Az önkifejezésre, a negatív érzelmek levezetésére alkalmas a báb, drámajáték, szerepjáték, rajz.

A gátolt, félénk gyermek személyiségfejlesztésében fontos, hogy kapjon közösségi munkát, egyéni megbízatást. A pozitívumot kiemelve, az önbizalmát kell erősítenünk.

A közös **élmények** az óvodáskor végéig **erősítik** a gyermekek együttműködését, formálódik egymáshoz való viszonyuk. Lehetőségük van minél többször érdeklődésüknek és életkoruknak megfelelő tevékenységet

választani, hogy gyakran átélhessék a belülről fakadó játékkedvet, motivációs állapotot. A közös élmények és tevékenységek közben formálódnak erkölcsi tulajdonságaik, fejlődik akaratuk.

A **közösségi élet** biztonsága, nyugalma nagy mértékben függ a csoport életét szabályozó szokásrendszer kialakításától: a szokások segítségével válik gördülékennyé a csoport élete. Fontos, hogy szabályaink ne merevedjenek meg. Az óvodai évek során törekednünk kell a szokások finomítására, fokozatosan kívánjuk meg, hogy a gyerekek egyre önállóbban ezek szerint viselkedjenek. Törekszünk arra, hogy minden gyermek – egyéni fejlettségének megfelelően – képes legyen azonosulni a közösségi, erkölcsi igényekkel. Az óvodai nevelés folyamatában az egyén és a közösség nevelése szervesen összefonódik. Az egyén közösségi lényvé válik, miközben fejlődik éntudata.

A szocializáció folyamatában a kommunikáció alapvető elem.

Az egyéni fejlődés biztosításához szükséges, hogy az óvónő személyes példával (odafigyelés, meghallgatás, beszélgetés), kommunikációs helyzetek megteremtésével ösztönözze a gyermekek közötti kommunikációt, teremtsen lehetőséget a szókincs bővítésére, gazdagítsa metakommunikációs jelrendszerüket (pl. érzelmeket jelző gesztusok, arckifejezések, testtartások stb.).

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére

- A gyermekekben alakuljon ki pozitív érzelmi viszony óvodájukhoz, társaikhoz, a felnőttekhez.
- Legyenek önállóak a kapcsolatteremtés és kapcsolattartás következő területein: kérés, köszönés, köszönetnyilvánítás, válaszadás, megszólítás.
- Legyenek életkori sajátosságaiknak megfelelően önállóak a véleménynyilvánításban, döntésekben, választásokban, vállalt feladat elvégzésében.

- Viselkedésük legyen „tisztelettudó”.
- Ismerjék és értsék az óvónő metakommunikációs jelzéseit.
- Működjenek együtt a közös cél érdekében, örüljenek egymás sikerének.
- Érdeklődjenek társaik és a felnőttek iránt (a csoporton belül és a családban).
- Ismerjék meg szűkebb és tágabb környezetüket, rá tudjon csodálkozni a természetben, emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre.
- Legalább egy társkapcsolattal rendelkezzenek a csoporton belül.
- Éntudat, énkép, reális önértékelés alakítása.
- Tudják a szituációtól függően elfogadni az alá-, fölé és mellérendeltségi helyzeteket.

7.1.3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósításának feladatait az egyes tevékenységi formáknál részletesen beépítettük.

7.2. Az óvodai élet megszervezése

A csoportok kialakításánál az óvónő-dajka párok megtartására törekszünk. Emellett igyekszünk megtartani az osztott vagy részben osztott csoportokat. Ezt elsősorban a szülői igények indokolják. Szerencsésnek tartják, hogy az iskolába kerülő gyermekeik 3 évig egy közösségben nevelkedjenek.

Osztott csoportban az életkori jellemzők fokozottan tapasztalhatók. A gyermekek szociális érettsége, tapasztalata a helyzetek megoldásában is sok hasonlóságot mutat. Nagyobb a baráttalálási esély és hosszabb ideig megélhető a barátság.

A csoportban elfoglalt helyzetüket könnyebb alakítani.

A gyermekek évente változó kor szerinti összetétele azonban és az a törekvésünk, hogy megközelítőleg azonos létszámú csoportjaink legyenek, szükségessé teszi, hogy minden évben egy-egy gyermekcsoportunk részben osztott, illetve vegyes csoport legyen.

A gyermek egészséges fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend biztosítja a feltételeket a megfelelő időtartamú tevékenységformák megtervezésével.

Mivel a hátrányos, halmozottan hátrányos és veszélyeztetett helyzetű gyermekek életében jellemző a rendszertelenség, ezért fokozott figyelmet fordítunk az egészséges életritmus kialakítására. Legfontosabb a kiegyensúlyozott, nyugodt légkör, biztonságérzet megteremtése.

Kiscsoportban év elején fontos megismertetnünk a szülőkkel az egészséges életmód szokásait.

Napirendünkben a legtöbb időt a játék kapja.

Törekszünk arra, lehetőségeinkhez mérten a **folyamatosság és rugalmasság** elvét érvényesítsük, figyelembe véve a gyermekek aktuális fizikai és érzelmi állapotát; ehhez igazítva a tevékenységek tempóját, időtartamát, módszereit. Szükség esetén a pedagógus rugalmasan változtat előzetes tervein.

A folyamatos napirend azonban óvodánkban a helyi adottságok miatt nem minden területen valósítható meg. Nincs önálló konyha, ezért az **étkezés időhöz kötött**. Egy-két csoport közösen használja a WC és mosdóhelyiséget, ezért a várakozási idő elkerülése végett **a két csoportnak alkalmazkodnia kell** egymáshoz.

A szeptember 1-jétől május 31-ig terjedő időszak napirendjét az óvónő a fentiek szerint a gyermek biológiai és társas szükségleteit szem előtt tartva alakítja.

A nyári hónapokban lehetőséget biztosítunk, hogy az évszak örömeit szabadban élvezzék a gyermekek, és kötetlenebb formában biztosítunk változatos, főként udvari tevékenységeket a számukra.

Ezt az időjárás, csoportösszevonás, csoportlétszám befolyásolja (pl. kánikulában pancsolás).

Napirend ajánlás

7.00-12.20

Gyülekezés (összevont csoportban 7.30-ig)

Folyamatos játéktevékenység a csoportban, szabadban

Egészségügyi szokások gyakorlása, önkiszolgálás

Egyéni, csoportos és mikrocsoportos tevékenységek a

hetirendnek megfelelően : 5-35 perces csoportos foglalkozások

- külső világ tevékeny megismerése
- mesélés, verselés
- ének zene, énekes játék, gyermektánc
- rajzolás, mintázás, kézimunka
- mindennapos szervezett egészségfejlesztő testmozgás

Közben:

8.30-9.30 között folyamatos tizórai

12.20-13.00 Ebéd, gondozási tevékenységek

13.00-15.00 Mesélés, pihenés, alvás

15.00-15.30 Ébredés, gondozási tevékenységek, uzsonna

15.30 Szabadjáték (összevont csoportban 16.00-ig)

7.3. Az óvodai élet tevékenységformái, személyi és tárgyi feltételei, színterei, céljai és feladatai, a nevelőtestület által szükségesnek tartott további elvek, a fejlődési jellemzők az óvodáskor végén

- Játék
- Nyelv-irodalom-kommunikáció. Verselés-mesélés
- A külső világ tevékeny megismerése
- Ének zene, énekes játék, gyermektánc
- Rajzolás, mintázás, kézimunka
- Mozgás
- Munka jellegű tevékenységek
- A tevékenységben megvalósuló tanulás

7.3.1. Játék

Helyzetelemzés

a) A hozzánk járó gyermekek játékgigénye, a játékeszköz birtoklásának vágya rendkívül nagy. A családlátogatások, a szülőkkel való egyéni beszélgetések során azt tapasztaljuk, hogy a családok értékrendjében nem szerepel a gyermeki játék fontosságának elismerése. Szociális körülményeikből adódik, hogy gyakran nincs gyermekszoba, nincs játszóhely. Gyakori a helytelenül megválasztott játékeszköz, kevés időt töltenek a gyermekkel, és hiányzik a pozitív játékélmény. A módosabb, de iskolázatlan szülők körében jellemző a drágább, de szintén rosszul megválasztott játékok vásárlása, a videó elé való leültetés, a számítógépes játékok használata.

A hátrányos és veszélyeztetett helyzetű gyermekek életének színtere sok esetben az utca.

Mindezek következtében az óvodában gyakori a játék közbeni konfliktus, amit durva, agresszív viselkedéssel próbálnak megoldani a gyerekek.

A szociálisan érettebb gyerekek mintát adnak az együttműködésre, a megegyezésre, de ők vannak kevesebben.

Kevés az a gyermek, aki megfelelő, otthonról hozott játékelménnyel, korának, érdeklődésének megfelelő játékeszközzel, játszószobával rendelkezik, s ahol a szülők fontosnak tartják az együttjátszást.

Általában véve a gyerekek ismeret- és készségjellemzői alacsony szintűek.

- b) Két óvónő végezte el a „Drámajáték kisgyermekeknek” tanfolyamot. Belső továbbképzéseink során minden óvónő megismerkedett a drámajátékkal és a gyakorlatban alkalmazzuk azt. Egy óvónő a „Játékon belüli tanulás lehetőségei” tanfolyamot végezte el.

Játékeszköz-készlet

Játékkészletünket folyamatosan pótoljuk. Beszerzéskor igyekszünk a jó minőségű, tartósabb játékokat megvásárolni. Különösen középső és nagycsoportban nagy számban szerepelnek óvónők által készített értelemfejlesztő játékok (pl.: LOTTO, formaazonosító, memóriajáték, különböző társasjátékok).

Játékkészletünk gazdagításához az óvodai IPR pályázati lehetősége nagyban hozzájárult, valamint a nyílt farsangi ünnepség és a jótékonyági bál bevételeiből vásárolunk játékokat.

Megragadunk más ezzel kapcsolatos pályázati lehetőséget is.

A törvény által előírt minimális eszközrendszerrel rendelkezünk.

Célunk

A gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak figyelembe vételével olyan szintre fejleszteni a játékot, hogy az valóban örömforrás lehessen a számukra.

Feladataink

- A szabad játékhoz szükséges feltételek biztosítása, az önálló tapasztalatszerzés feltételeinek megteremtése
- A gyermek életkori sajátosságainak és egyéni képességeinek megfelelő játékfajták kialakítása, eszközök biztosítása
- Indokolt esetben IKT eszközök használata
- A gyermek beszédképességének fejlesztése játék közben
- Játékon belüli egyénre szabott képességfejlesztés

Valamennyi óvónő egyetért azzal a gondolattal, hogy óvodás korban a gyermek elsődleges tevékenységi formája a játék és **„mindenféle fejlesztés, korrekció csak az életkorra jellemző fő tevékenységi formán belül valósítható meg eredményesen”**. („Játék, mozgás, kommunikáció” program)

„A játék a gyermek legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze.” (ÓNAP)

A játékot befolyásolják mindazok a körülmények, amelyek között a gyerekek élnek, amelyek között a játék zajlik. Ezért alapvető feladatunk, hogy biztosítsuk azokat a **feltételeket**, amelyek kedvezően hatnak a tartalmas, sokoldalú játéokra.

A kiegyensúlyozott, nyugodt **játéklétkör** megteremtése alapvető fontosságú, hiszen sok esetben zaklatottan érkeznek reggel a gyerekek. Arra törekszünk, hogy az óvodába érkezéstől a hazamenetelig oldott, derűs hangulatban, szabadon választhassanak játéktevékenységet, játszótársakat és eszközöket a gyerekek.

A konfliktusok önálló, békés megoldására biztatjuk őket.

A jó játékhoz megfelelő **hely** szükséges. Ezt a feltételt a csoportszobák mérete és az egy csoportba járó gyermekek létszáma kielégíti.

A különböző játékfajtáknak általában állandó helyük van (építkező sarok, babaszoba-konyha, barkácsolás, festés-mintázás, dramatizálás). Azonban a gyerekek fantáziájára építve lehetőség van ideiglenes játszóhely, vagy elkülönített kuckó kialakítására is.

A gyermek játéktere az udvaron lényegesen megnövekedik, ezért ösztönözzük őket arra, hogy minél több nagymozgásos tevékenységet folytassanak.

A csoportok számára a napirendben a játékre biztosított **idő** – a teremben és a szabadban – összefüggő. A 3-4 évesek egyedül vagy egymás mellett játszanak, a nagyobbak már csoportokban, a szerepeket is maguk osztják el.

A napi életszervezésben törekszünk arra, hogy minél több időt tölthessenek a gyerekek az udvaron. Különösen a jó időben a reggeli órák, a tízórai utáni idő, a nagycsoportosok csúsztatott ebédeltetése, korábbi ébresztése növeli a kint töltött időt.

A **játékeszközök** olyan tárgyai a cselekvésnek, amelyek kibontakoztatják és gazdagítják a gyermekek elképzeléseit. A 3-4 évesek érzelmileg erősen kötődnek a játékszerekhez, nehezen válnak meg tőlük. Ezért lehetővé tesszük, hogy otthoni tárgyaikat is behozhassák az óvodába.

A 4-5-6-7 éves korosztálynak igyekszünk bővíteni az eszközválasztékát elsősorban szerepjátékhoz kapcsolódó kellékekkel, értelmi és képességfejlesztő játékokkal, természetes anyagból barkácsolt eszközökkel.

Az udvari játékok főleg a nagymozgást segítik elő, de ha az időjárás engedi, módot adunk a csoportszobai játékeszközök kivitelére s ott megteremteni a nyugodt, kreatív játékot (barkácsolás, rajzolás, gyurmázás, festés, konstrukciós játék stb.). Munkadélutánokon igyekszünk meggyőzni a szülőket arról, hogy nemcsak a boltban vásárolt játék válhat játékeszközzé.

A gyermek játékanak témáját és tartalmát az **élmény** adja. Igyekszünk lehetővé tenni, hogy a családban, az óvodában, természeti-társadalmi környezetben szerzett pozitív tapasztalatokat a gyermekek újra és újra a játékidőben is átélhessék.

Élünk a séták, kirándulások, látogatások lehetőségeivel. Figyelembe vesszük, hogy egy-egy gyermek egyéni élménye is lehet a közös játék kiindulópontja. Számolunk azzal is, hogy a játékban a gyermekek negatív tapasztalatai és érzelmei is megjelennek. Az agresszió vagy a szorongást kifejező játék is a gyermek élményeiről vall. Feladatunknak tekintjük az otthonról hozott negatív élmények irányított formában való feldolgozását (drámajáték, báb, szerepjáték segítségével).

A játékfajták és fejlődésük, irányításuk ajánlott módszerei

A kiscsoportosok játékában keverednek a különböző játékfajták, folytatódik az a fajta manipulálás, ami a játékeszközök rakosgatásában jelenik meg, vagyis a **gyakorló játék**. Fontos, hogy a gyermekek megismerkedjenek a tárgyak, eszközök különböző tulajdonságaival, ez az örömszerzés ad alapot a cselekvés többszöri megismétléséhez. Mintát adunk a játékok helyes használatához, a játékok elrakásához.

A többszöri ismétléssel elmondott szöveg ritmusa a gyermekekben pozitív érzelmet kelt. A gyakorló játék lehetőségeit az udvaron is igyekszünk biztosítani. Erre legalkalmasabb a homok, a víz, a kavics és olyan kisebb-nagyobb tárgy, melyet a gyermek saját szabályai szerint rakosgathat.

A kisebbeknél is megjelenik a **szerepjáték**. Teret kap a papás-mamás, fodrászos, orvosos játék, melyek egyszerű mozzanatokat jelenítenek meg együttlét, együttmozgás formájában. Ezekben a játékokban kezdetben az óvónőé a főszerep, mellyel modellt ad a különböző kapcsolatok

kialakítására. A szerepjátéknak különösen nagy jelentőséget tulajdonítunk a pozitív személyiségjegyek formálásában.

Az ismétlődő meseélmény igazi táptalaja a **dramatizálásnak, bábozásnak**. Az egyszerű mesék megjelenítésében az óvónő modellt ad egy-egy szereplő megformálásához.

A bábozás először az óvónő előadásával jelenik meg az óvodában.

A **konstrukciós játékhoz** kapcsolva jelenik meg a barkácsolás, itt is először az óvónő által barkácsolt kellékek készítésével, amit az óvónő a gyermekek aktív bevonásával hoz létre.

Már a kicsik is játszhatnak olyan egyszerű szabályokhoz kötött ügyességi és **szabályjátékokat**, amelyek könnyen betarthatók. Az óvónők terveznek olyan szabályjátékokat is, amelyek a gyermekek mozgásigényét is kielégítik.

A nagyobb gyermekek játékában is megjelennek a különböző játékfajták.

Dominánsan jelentkezik az érzelemmel telített szerepjáték, a „mintha” helyzet, amelyhez különösen erős képzelőerő társul.

Törekszünk arra, hogy a gyermekek játékelgondolása fejlődjön. Jelenjen meg a többféle ötletből kialakított tartalmas játék, ami fejleszti a gyermekek kommunikációs képességét, szabálytanulási készségét, társakhoz való viszonyát, az együttes cselekvő képességet. A jó példa nyomán a gyermekekben fejlődik a mesedramatizálás igénye. Bábozhatják és dramatizálhatják is a meséket, hogy a meseélmény többoldalú örömszerzés legyen számukra.

Törekszünk arra, hogy megszerettessük velük a szabályjátékokat, megadjuk azt a lehetőséget, hogy ők is hozzanak létre szabályokat, legyenek a játék vezetői maguk a gyermekek is.

Engedjük megvalósulni a szabad játék túlsúlyát. Azonban az otthoni minta hiányát pótolva tudjuk, hogy mennyire fontos az óvodapedagógus tudatos jelenléte.

Anyanyelvi fejlesztés és nevelés a játékban

A játékot kísérő érzelmek közlési vágyat ébresztenek, így fokozódik a gyermek beszédkedve.

A beszéd gyakorlása visszahat a kommunikációs készség fejlődésére.

Anyanyelvi, kommunikációs képességet fejlesztő munkánk legfőbb színtere a játék (szituációs, szerepjáték), hiszen számtalan lehetőség adódik itt a kommunikációra, a párbeszéd kialakítására. Az óvónő a gyerekek szabad játékához és különböző tevékenységeihez nyugodt kommunikációs teret, ehhez kedvező feltételeket alakít ki. Tudatosan ösztönzi a gyermekek egyéni és egymás közötti kommunikációját.

Az óvónő szerepvállalásai modellértékűek a szókapcsolatok, nonverbális jelzések (mimika, gesztusok, hanglejtés, hangsúly, hangerő, hangszín) tekintetében. A hangszín, hangerő megfelelő, árnyalt alkalmazását a dramatikus játékok segítik elő.

Az óvónő által kezdeményezett anyanyelvi játékok adnak teret az artikuláció, szókincs, kifejezőkészség fejlesztéséhez (pl. hangutánzó játékok, fonémahallást fejlesztő játékok, légzési technikát segítő játékok, szinonimakereső játékok stb.).

Javaslat a NYIK-es elemek alkalmazására a játékban

- Légzőgyakorlatok:
- szívásos szabályjátékok (pl. porszívózás)
pingpong labda célba fújása
szappanbuborék
 - mimetikus játék (pl. babakonyhában forró leves fújása, születésnap ünnepség: gyertya elfújása)
- Artikulációs gyakorlatok:
- gyakorlójáték: hangok, szótagok, szavak utánmondogatása

vonat)	- szerepjáték közben hangutánzás (kutya, cica,
Hangerő váltás:	- nyelv, ajak gyakorlatok: tejfel, méz nyalogatás - ilyen jellegű szabályjátékok (pl. tárgyat kereső gyermek irányítása hangunkkal)
Hallás:	- irányhallás (hol ketyeg az óra, erre csörög a dió) - egymás hangjának felismerése (Ki van a takaró alatt?)
Köszönés, bemutatkozás, megszólítás:	- szituációs játékokban - szerepjátékokban - báb és dramatizálás közben
Szándéknyilvánítás: játékban	- gyakorló, konstrukciós, szerep-, szituációs - dramatizálás, bábjáték során
Elbeszélés élmény, ill. kép alapján:	- valamennyi játékfajtában, mesedramatizálásban, bábozásban, egyéni élmények elmondása
Leírás:	- érzékelő játékokkal, - Barchoba szójátéknál
Személyi adatok közlése:	- szerep-, szituációs játékok, szabályjátékok, mese dramatizálás, báb (név, lakcím gyakorlása)
Viselkedési szokások:	Valamennyi játékfajtában
Étkezési szokások:	- szerepjáték – babakonyhai játék - mesedramatizálás, bábjáték
Nem verbális kommunikáció: tekintet, mimika, testtartás, térköz, gesztusok	- valamennyi játékfajtában - interakciós játékokban - szituációs játékokban

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- A gyermekek szükségleteiknek és életkoruknak megfelelő játékot válasszanak;
- Életkori sajátosságaiknak megfelelően kapcsolódjanak be a közös játékba;
- Legyenek képesek eljátszani saját élményeiket;
- Legyenek önálló, kezdeményező megnyilvánulásaik;
- A játékokban a szerep- és szabályjáték jelentkezzen dominánsan;
- A szabályjátékokat párosával illetve mikrocsoportosan, óvónői irányítás nélkül is képesek legyenek játszani;
- Az ismert meséket többször dramatizálják, bábozzák;
- Társas viselkedésükben jelenjenek meg az óvoda által preferált viselkedési szabályok, magatartási jegyek.

7.3.2. Anyanyelv – Irodalom – Kommunikáció. Verselés – mesélés

Helyzetelemzés

Az anyanyelv használata áthatja az óvodai élet minden mozzanatát, a nevelés egész folyamatát.

Anyanyelvi nevelésünket 1994 óta a NYIK program alapján végezzük.

Helyzetelemzésünkben kiindulva úgy véltük, szükség van az illem és az anyanyelvi képességek kiemelt feladatként való kezelésére nemcsak az iskolába, de óvodánkban is.

Sajnos sok családnál jelen van a deviáns magatartás, itt nem számíthatunk arra, hogy a szülő maradéktalanul kialakítja a gyermekben a társadalmilag elfogadott viselkedési szokásokat. Az ebben az életkorban elsősorban utánzás útján tanuló gyermekek többsége számára nincs otthoni pozitív minta.

A család egyik szocializációs funkciója a beszéd megtanítása. Sajnos az elhanyagoló körülmények közt nevelkedő gyermekek szülei e szerepüknek sem tesznek maradéktalanul eleget. Sok család nem teremti meg azt az interakciós teret, mely a beszédfejlődés számára megfelelő lenne.

A gyermekek nagy része érkezik óvodánkba életkorának és értelmi képességének nem megfelelő beszédteljesítménnyel: sok a megkésett beszédfejlődés, diffúz pöszeség.

Kevés gyermek hallgat otthon rendszeresen mesét, általában meséskönyveik sincsenek.

Több-kevesebb irodalmi élményt azért hoznak magukkal. Ezek főleg szájhagyomány útján terjedő csúfolódók, hintáztatók és egyszerűbb mondókák.

Eszközkészlet

Az anyanyelvi nevelés nem igényel bőséges eszközkészletet.

Óvodánk rendelkezik bábparavánokkal, fali meseképekkel, kesztyűbábokkal és ujjbábokkal, valamint kesztyűbáb-tartókkal.

A verses, mesés és ismeretterjesztő képeskönyveket, a bábokat folyamatosan felújítjuk, mennyiségüket bővítjük. Az összefüggő beszéd gyakorlásához, az idői sorrendiség alakításához használható eszköz a „vicces történetek a házban” képsorozat.

Csoportonként rendelkezésünkre áll 1-1 nagyméretű, falra szerelt tükör a mimikai, nyelv- és ajakgyakorlatokhoz.

Az egyszerűbb eszközök: pingpong labda, szívószál, gyertya stb. könnyen beszerezhetőek.

Szintén a nyelvi játékokhoz szükséges képkártyákat, hívóképeket magunk készítjük el. A tartósabb, gyárilag készített képek, illetve anyanyelvi és értelemfejlesztő játékok beszerzése szintén folyamatos (pl. LOTTO, memória, párosító kártyák stb.).

A NYIK program mélységében részletesebben foglalkozik a beszéd formai oldalának fejlesztésével, a szóbeli szövegalkotás játékban, szituációs játékokban való lehetőségeinek a kihasználásával, a metakommunikációs csatornák óvodai fejlesztésének fontosságával, az emberi viselkedés legfontosabb illemszabályainak elsajátíttatásával.

Részterületeit a következő táblázat mutatja:

A nyelvi irodalmi kommunikációs program részterületei:

I. Beszédtechnika	II. Szóbeli szövegalkotás	III. Nem verbális kommunikáció	IV. elem
1. légzés	Sémákra alkotott beszéd	Nem sémákra alkotott	1. tekintet
Gyermekkel			Felnőttekkel
2. hangadás		beszéd	2. mimika
illemszabályok			kapcsolatos
3. artikuláció	Kapcsolatfel-	Szándéknyil-	1. elbeszélés
4. időtartam	vételi szöveg-	vánítás	2. mese
5. gyorsaság	típusok		3. leírás
szemben			3. testtartás
6. hangsúlyozás	1. köszönés	1. kérdés	4. térköz
szemben			5. külső megjelenés
7. hanglejtés	2. megszólítás	2. tudakozódás	6. gesztusok
8. hangerő	3. bemutatko-	3. vélemény-	2. ismerősökkel
	zás	nyilvánítás	

(A táblázat kivéve: Módszertani segédanyag az Óvodai Nyelvi Irodalmi Kommunikációs Programhoz – 1994 Debrecen Hajdú-Bihar Megyei Pedagógiai Intézet)

E területeket nem csak a mese-vers kezdeményezéseken belül, hanem a nap egész folyamán, a nevelés keretének egészében, a tevékenységi területeken belül, a munkavégzés során, a tanulás egész folyamatában fejlesztjük.

Célunk a gyermekek

- anyanyelvi és kommunikációs képességeinek fejlesztése,
- viselkedéskultúrája szintjének emelése,
- iskolai tanuláshoz szükséges egyéni képességük fejlesztése a szociális kapcsolatok alakításának elősegítése érdekében,
- a gyermek szemléletmódjának, világképének alakítása.

Célunk továbbá az irodalmi alkotások iránti igény és szeretet kialakítása.

Feladataink:

- Lehetőség szerint a családok anyanyelvi környezetének megismerése.
- Egyéni kommunikációs képességek megfigyelése.
- Beszédfejlesztésre alkalmas, nyugodt, kiegyensúlyozott légkör biztosítása.
- Helyes nyelvi minta nyújtása; érthető, a pedagógiai céloknak megfelelő kommunikáció.
- Pontos fogalomhasználat a 2,5-7 éves korosztály fejlettségéhez igazodva.
- A gyermek nyelvi képességeinek fejlesztése az irodalom eszközeivel.
- Beszédkedv felkeltése és fenntartása; gyermeki kérdések inspirálása és megválaszolása.
- Mások meghallgatásához szükséges képességek kialakítása.
- Beszédmegértés fejlesztése.
- Szókincs folyamatos bővítése.
- Szóbeli szövegalkotás fejlesztése.

- Olvasáshoz-íráshoz szükséges jártasságok kiemelt fejlesztése (pl. fonémahallás, hangok differenciálása, a hang helyének megkeresése a szóban, stb.).
- A beszéd formai oldalának fejlesztése, beszédtechnikai elemek alakítása (légzés, hangadás, artikuláció, időtartam, gyorsaság, hangsúlyozás, hanglejtés, hangerő, hangszín).
- Nem verbális kommunikáció (tekintet, mimika, testtartás, térköz, külső megjelenés, gesztusok) fejlesztése.
- Alapvető illemszabályok megismertetése, gyakorlása.
- Irodalmi alkotásokon keresztül pozitív érzelmi, értelmi, erkölcsi tartalmak közvetítése, a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyatainak feltárása a bábozás és a dramatizálás eszközeivel.
- A felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása, a 3-6-7 éves korban kedvelt hagyományos formák biztosítása (mesélés, verselés, dramatizálás, bábozás, dramatikus játékok).
Anyaggyűjtésünk tartalmát képezik a népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi is.

„ A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője.” (ONAP)

Az óvodáskorú gyermekek életkorának megfelelő irodalmi műfajok a mondóka, a **mese és vers**.

A mondókák, versek zeneiségükkel kiemelik a nyelv ritmusát, hangsúlyát: a mesék, történetek a jóra, szépre, igazra tanítanak.

A kezdeményezések komplex formában valósulnak meg, így a gyerekek minden tevékenységi forma gyakorlása közben találkozhatnak az irodalmi alkotásokkal.

„A gyermek saját vers- és mesealkotása, annak mozgással és/vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja.” (ÓNAP)

A felhasznált irodalmi anyag összetétele változatos, de döntő többséget alkotnak a magyar népmesék, népi mondókák, rigmusok, magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi is.

Kiválasztásuk során érvényesül a pedagógiai, pszichológiai, módszertani tudatosság, illetve a nemzeti tradicionális értékek továbbvitelének lehetősége.

Kiscsoportban a befogadás időszakában, 3-4 éves korban nagy jelentőségük van a mondókáknak, arcsimogatóknak, höcögtetőknak, ujjas játékoknak, tapsoltatóknak, melyek biztosítják a kisgyermek számára felnőtt közelségét, kialakul általuk az óvónő és a gyermekek közötti szeretetteljes kapcsolat, ami alapja a további nevelő munkánknak.

A kiscsoportos anyagot tehát a mondókák, hangutánzók és felelgetős verses mesék, állatmesék (halmozó és láncmesék) és a környezet témaköreikhez tartozó rövid versek alkotják.

Megismertetünk mondogatás céljából legalább 8-10 mondókát, kis verset, melyeken keresztül jobban megismerik a testrészeiket (pl. ujjukat), szűkebb környezetüket, állatokat, az évszakok, ünnepek aktualitásait. Fontos, hogy ezeket gyakorlás, mondogatás közben mindig kísérjék játékos mozgások, fejlesztve ezzel a gyerekek ritmusérzékét, a jelentéstartalom megértését.

Megismertetünk a kicsikkel legalább 8-10 új mesét, ami főleg az állatmesék, halmozó vagy láncmesék közül kerül ki, de felhasználunk a gyermekeknek író, jeles szerzők meséiből is.

Középső csoportban, 4-5 éves korban a minket körülvevő szűkebb és tágabb környezetről, állatokról, növényekről, természeti jelenségekről, évszakokról szóló versek, ritmikus mondókák kerülnek előtérbe, de szükség van arra is, hogy régebben tanult kedves versikéket, mondókákat felelevenítsünk.

Az egyes ünnepekre készülődve bemutatunk 1-2 új verset a gyermekeknek. Gyakorolgatás céljából mondogathatnak legalább 5-6 új mondókát, legalább 6-8 új verset, 12-14 új mesét, amelyek lehetnek állatmesék, két-háromepizódos halmozó és láncmesék, vagy egyszerűbb tündérmesék. A gyerekek szívesen találnak ki maguktól meséket, történeteket. Lehetőséget kell biztosítanunk erre a tevékenységre is.

Ezáltal fejlődik fantáziájuk, kifejezőképességük, gyarapszik szókincsük, növekszik önbecsülésük.

Nagycsoportban, 5-6-7 éves korban mondogatás céljából tervezhetünk legalább 6-8 bonyolultabb ritmusú kiszámolót, mondókat, 10-12 verset, amelyekből már megérthetik az alkalom-hangzás-hangulat-érzelem összefüggéseit. Taníthatunk legalább 6-8 alkalmi verset, amelyeket óvodai ünnepeken (Mikulás, karácsony, farsang, anyák napja) egyénileg bemutathatnak. Fontos, hogy megismerjenek néhány nyelvtörőt, néhány népi tréfás-verses találós kérdést, amely fejleszti artikulációs készségüket, gondolkodásukat.

A meseanyagból hosszabb tanulságos állatmeséket, tréfás meséket, tündérmeséket válogatunk legfőképpen a magyar népmesék közül. Választhatunk reális történeteket, főleg hasonló korú gyerekekről szólót. A többször hallott mesét megpróbálják elmondani saját szavaikkal, megjegyezve a mesei sztereotípiákat, a magyar népmesékre jellemző

fordulatokat, és saját maguk is próbálják a meseszöveget, a bábozást, a dramatizálást.

Ismételgetjük az előző évben tanult verseket, és már ügyelünk a szavak gondos, tiszta ejtésére, értelemszerű hangsúlyozására.

A gyerekek már rajzukban is ki tudják fejezni a vers-, és meseélményüket, tehát az auditív élményekhez társuló vizuális élmény lehetőséget ad az ismétlésre, az élmények felelevenítésére.

Javaslat a NYIK-es feladatok megvalósítására a mese-vers kezdeményezéseken

- Légzéstechnikai gyakorlatok:
1 hang hangoztatása kilégzés közben, majd szavak, szó szerkezetek, mondatok, mondókák, verssorok elmondása helyes légvétellel.
- Artikulációs gyakorlatok:
Anyaghoz kapcsoltn hangutánzás, magánhangzó, magánhangzó-pár hangoztatása helyes artikulációval.
Szavak, szópárok után mondása, nyelvtörők mondogatása.
Tükör előtti játékok az artikulációban részt vevő szervek megismerésére és irányítására (ajak- és nyelvgyakorlatok).
- Hangerőváltás:
Vers, mese témájához igazodva játékos formában sajátítják el a fokozatokat.
Gyorsasági gyakorlatok:
Témához igazodva. Pl. Weöres Sándor: Olvadás
- Időtartam:
Hosszú-rövid hangok megkülönböztetése.
- Fonémahallás fejlesztése:
Hangok differenciálása hívóképekkel és anélkül; hangok helye a szavakban.

- Köszönés, bemutatkozás, megszólítás, szándéknyilvánítás:
Mese bemutatása, elmondása, bábozás, dramatizálás közben.
Elbeszélés, élmény illetve kép alapján:
Spontán élmény elmondása az irodalmi anyaghoz kapcsolt beszélgetés kapcsán. Képolvasás kérdésekkel és önállóan.
- Mesebefejezés:
Ismert mese befejezése, önálló mesebefejezés kitalálása.
- Leírás:
Meseszereplők leírása.
Tárgy, képzelte helyszín leírása a mesében.
- Személyi adatok: dramatizálás, bábozás kapcsán.
- Bábjáték, dramatikus játék során kibontakoztatják szabad önkifejezésüket.
- A dramatikus helyzetek lehetőséget nyújtanak a társalgási kedv fokozására.
- Viselkedési szokások:
Egymásra való odafigyelés beszélgetés, előadás közben.
Erkölcsei tulajdonságokról való beszélgetés során.
- Nem verbális kommunikáció:
Irodalmi mű előadásakor bemutatjuk, alkalmazzuk.
Képeken megfigyeljük pl. a gesztust, mimikát.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére

- Tudjanak a gyerekek mind a felnőttekkel, mind társaikkal érthetően, folyamatosan kommunikálni.
- Tudják gondolataikat, próbálják érzelmeiket megfelelő hangerővel, tempóval és hangsúllyal kifejezni.
- Rendelkezzenek életkoruknak megfelelő aktív és passzív szókinccsel.

- Használjanak minden szófajt, különböző mondatszerkezeteket és mondatfajtákat, sajátítsák el a nyelvtanilag helyes beszédet.
- Értsék és legyenek képesek végighallgatni mások beszédét.
- Alakuljon ki bennük a mesék, versek iránti igény, szeretet, ők maguk is szívesen verseljenek, meséljenek, dramatizáljanak.
- Fogalmazódjanak meg bennük a népmesék nyomán erkölcsi ítéletek.
- Becsüljék, szeressék a könyvet!

7.3.3. A külső világ tevékeny megismerése

Helyzetelemzés

A gyermekek viszonyát a természethez, a környezethez a család életmódja, a környezet magatartása befolyásolja alapvetően. Ebben is megmutatkozik a családok világnézetbeli különbsége, eltérő társadalmi helyzete és munkamegosztásban betöltött szerepe, etnikai hovatartozása, életstílusbeli eltérése.

Ezeknek *a másságoknak a figyelembevételével kell továbbépíteni kapcsolatunkat a családdal, fejleszteni a gyermek ismereteit a külvilágról.* A gyermekek nyitottak a világra, otthoni ismeretszerzésükre azonban leginkább a spontán tapasztalatszerzés jellemző, sokszor a TV-ből, videó filmekből merítik információikat.

A község természeti, társadalmi adottságából adódó (pl. a vasúti közlekedés hiánya, állatkert, múzeumok hiánya) kedvezőtlen helyzetet kirándulásokkal, diafilmekkel, különböző infokommunikációs eszközök használatával igyekszünk pótolni, példát mutatva azok indokolt alkalmazására.

A vidéken nevelkedő gyermekek azonban az őket körülvevő természettel szorosabb kapcsolatban vannak. A háziállatokat bármikor megfigyelhetik, ha nem saját családjukban, akkor ismerőseiknél.

A növények fejlődését, a természet változásait, háziállatok életmódját is közvetlenebbül nyomon követhetik. Ilyen szempontból előnyös helyzetben vannak a gazdálkodó életmódot folytató szülők gyermekei (kb. a családok 1/3-a).

Községünk szép környezetben található, ezért fontos szerepet szánunk a természeti és társadalmi épített környezettel szemben pozitív viselkedési formák és magatartási módok kialakítására.

A gyermekek matematikai érdeklődése általában jó, a szülők is ezt a tevékenységi formát tartják legfontosabbnak az iskolaelőkészítés folyamatában.

Az óvónők alapvető feladatnak tekintik a külső világ tevékeny megismertetését. Átgondolt tervezőmunkával igyekszünk biztosítani az élményszerzéshez szükséges tevékenységeket.

Játékszituációkkal, minél több beszédhelyzet teremtésével, figyelemfelkeltő kérdésekkel próbáljuk irányítani a gyermekek spontán érdeklődését.

Eszköztár: elsősorban maga a természetes környezet.

Oktató céllal használt diapozitív és fóliaképek, DVD-k, digitális anyagok, internet, mini képek az „emberek-állatok-növények-közelekedés” világából; képes leporellók és természetismereti könyvek, valamint az óvónők által készített házi videók és CD-k állnak rendelkezésünkre. Ezek az eszközök folyamatos pótlást igényelnek.

Értelemfejlesztő játékaink: LOGIKO, COLORAMA, FIGURIX, „Gyűjts és bonts”, valamint egyéb szabály- és társasjátékok.

A tér-forma-mennyiség ismeretszerzéshez jó segítséget ad a MINI-MAT készlet. Cody építő, logikai játék, színes rudak készlete.

Természetes anyagokat és a csoportszoba berendezéseit is igénybe vesszük a matematikai képességek fejlesztéséhez.

Feladatlapokat egyéni vagy mikrocsoportos formában alkalmazunk, melynek sokszorosítását az óvoda fénymásolója segítségével végezzük.

Célunk:

- Alakuljon a gyermekek pozitív érzelmi viszonya a közvetlen és tágabb természeti-emberi-tárgyi környezet értékei iránt.
- A környezet megismerése közben formálódjon, ismerjék fel a gyermekek
 - mennyiségi
 - alaki,
 - nagyságbeli,
 - tér- és síkbeli-, és mennyiségi szemlélete, alakuljon ítélőképessége.

Feladataink:

- Élmények, tapasztalatszerzés lehetőségeinek (mozgásos, érzékszervi) biztosítása a gyermekeket körülvevő természeti és társadalmi környezetből, életkoruknak megfelelő szinten.
- A gyermekek kommunikációs készségének fejlesztése a közvetlen tapasztalat- és ismeretszerzés során, mely visszahatva fejleszti a gondolkodást.
- Megismerő folyamatok (érzékelés, észlelés, emlékezet, képzelet, figyelem, gondolkodás) kiemelt fejlesztése, a tevékenységben rejlő lehetőségek kihasználásával, az önálló felfedezések gyakorlásának biztosításával.
- Potenciális iskolai tanulási zavarok szűrése a differenciált foglalkoztatás során.
- Séták alkalmával a közvetlen környezet, lakóhely megismerése.
- Környezetvédelem: Föld, víz, levegő, növény-,és állatvilág megóvása, védelme; környezetbarát szokások kialakítása,

környezettudatos magatartásforma megalapozása;
hulladékgazdálkodásra, szelektív hulladékgyűjtésre szoktatás

- A környezet felfedezése során olyan tapasztalatok szerzése, amelyek szükségesek az életkoruknak megfelelő biztonságos eligazodáshoz, tájékozódáshoz.
- A helyzetelemzésben felsorolt, rendelkezésre álló eszközöket az óvodapedagógus ismeri, kritikusan és a céloknak megfelelően használja.
- Ünnepek és hagyományörzések formájában közvetítjük a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a nemzeti kultúra értékeit, melynek során a gyerekek megtanulják azok szeretetét és védelmét, átélhetik a közösséghez tartozás élményét.

A 3-7 éves korban tervezhető tartalmak biztosítása

A gyermeke a közvetlen környezetükben érzékelik a környezet esztétikumát: hangokat, színeket, illatokat, formákat, az élet ritmikusságát.

A **3-4 éves** gyermekek az óvoda elfogadása, megszerettetése után megismerkednek az óvoda közvetlen környezetével. Megfigyelik az évszakok szépségét, színeit, időjárását, növényeit. Az évszakra jellemző képeket, terméseket, leveleket, kavicsokat, tollakat gyűjtenek. Rövid sétákat tesznek az óvoda közvetlen környezetében (pitypang-szedés, dióverés, bolt, virágoskert stb.).

Beszélgetünk a család tagjairól. Mivel sok a csonka családban nevelkedő gyermek, máshol több generáció is együtt lakik, ezért a gyerekek nem ismerik az igazi családmódot. Erről más összefüggésben is beszélnünk kell.

Beszélgetünk a környezetben található tárgyak formájáról, nagyságbeli és mennyiségi jellemzőiről.

A **4-5 éves** gyermekek tapasztalat- és élményszerző sétáit már messzebbre lehet szervezni. Nagyobb hangsúlyt kapnak a megfigyelések a gyűjtőmunkák közben. Ellátogatnak az orvosi rendelőbe, szülők munkahelyére, boltba, postára. Gyakorolják a gyalogos közlekedés szabályait. Megnevezik a személy- és teherszállító járműveket.

Az óvoda környezetében lévő háziállatokat, madarakat, bogarakat, sőt növényeket is megismerik.

A középső csoportosokkal autóbuszos kirándulásra is mehetünk. A szülőkkel tett közös kirándulások jó alkalmak a környezethez, a természethez való pozitív viszony alakítására, a környezettudatos magatartás elsajátítására.

A gyermekek jelzik az évszakot bemutató képeken az évszakok szépségét, jelenségeit, az időjárás változásait. Gyönyörködni tudnak az évszakok növényeiben. Képesek összefüggéseket keresni az időjárás és az emberek tevékenysége között. Csíráztatást, rügyeztetést, hajtatót végeznek az óvónő segítségével.

A családtagokat, otthonukat bemutatják.

Ahhoz, hogy a gyermekek a legalapvetőbb matematikai tartalmú tapasztalatok birtokába kerüljenek, nagyon sok időt kell szánni az egyéni foglalkoztatásnak.

A fejlesztést a hozzájuk közel álló, kedvelt tevékenységekben mindig cselekedtetve, szemléletesen, sok tapasztalási lehetőséget és probléma helyzeteket biztosítva végezzük, elősegítve a problémamegoldó, önálló gondolkodás fejlődését.

Megismerkednek a számlálással, halmazképzéssel, anyagok tulajdonságaival, méréssel, becsléssel, párosítással, síkbeli és térbeli formákkal, tő- és sorszámnevekkel, szimmetriával, különböző alakzatokkal.

Az **5-6-7 éves** gyerekek, iskolába lépés előtt már ismerik a szűkebb és tágabb környezetet. Figyelik az évszakok szépségét, a színek árnyalatát, a környezet szennyeződéseit (víz, levegő, föld), a növények fejlődési feltételeit, önállóan végzi a kísérleteket: csíráztatás, hajtás. Megismerik a mezei virágokat, vadon termő ismertebb növényeket (csipkebogyó, som stb.).

A gyermekek megismerik a felnőttek munkáját, több munkahelyre, polgármesteri hivatalba, egyházhoz, iskolába ellátogatnak.

Önállóan kezelik az évszakot és napszakot, valamint időjárást mutató táblát. Ismeretük van szárazföldi, vízi, légi közlekedési eszközökről, össze tudják hasonlítani azokat, összehasonlítást tudnak tenni a házi és vadon élő állatok között is.

Hosszabb kirándulásra is lehetőség nyílik (Debreceni Állatkert, Szarvasi Arborétum, Nyíregyháza-Sóstó Vadaspark stb.).

Fontos, hogy megismerjék népünk hagyományait (ünnepek, szokások, mesterségek).

Az iskolai életmódra való felkészítést szolgálja, hogy Matematikai tartalmú ismereteik gazdagodnak. Bővül számfogalmuk, össze tudnak hasonlítani halmazokat és azok elemeit.

Megismerkednek a függvényekkel is: pl. „automata”-játékok.

Jártasságot szereznek a szabály szerinti sorbarendezésben, kezdik megszokni a balról jobbra haladást.

Gyakorolják a névutókat a síkbeli, térbeli irányok kifejezésére.

Összehasonlításaikat, ítéleteiket szóban is meg tudják fogalmazni.

Értik a több-kevesebb-ugyanannyi kifejezéseket, gyakorolják az ennek megfelelő mennyiségek létrehozását. Ismerik és használják a relációs jelet.

Játékos formában végeznek egységgel történő méréseket, szereznek tapasztalatokat a geometria, a szimmetria témakörében.

Matematikai fogalmakat, kifejezéseket, összefüggéseket ismernek meg, használnak a tevékenységek, játékok során.

Anyanyelvi nevelés és fejlesztés a közvetlen tapasztalat és ismeretszerzés során

A játékidőben történő közvetlen tapasztalatszerzés lehetőséget ad a gyermek-gyermek, gyermek-óvónő személyes beszélgetéseire. A való élethelyzetek természetes módon teszik lehetővé, hogy a gyermekek alkalmazzák a helyes köszönést, bemutatkozást, megszólítást, véleménynyilvánítást, a szándékok kifejezését (kérés, tudakozódás, üzenetközvetítés).

Fontos, hogy a gyermekek között erősödjön a tapasztalatok közzétételének igénye, a látottak folyamatos megbeszélése, legyen lehetőségük elmondani gondolataikat, érzelmeiket, észrevételeiket.

Javaslat a NYIK-es elemek alkalmazására

Légzőgyakorlatok:

- témakörök szerinti fúvógyakorlatok: falevelek fújása, papírtépés – hópihék fújása, tenyérből virágszirmok fújása;
- a hét napjainak, hónapok nevének végigmondása egy levegővel, számlálás egy levegővel.

Artikulációs gyakorlatok témától függően:

- magánhangzók kiemelése;
- hangutánzás (állatok, járművek hangja);
- ajak-, nyelvgyakorlatok (testünk).

Hangerőváltás: pl. közeledő-távolodó járművek hangjának utánzása, szellő-vihar utánzása.

Hallás: zörejhangok, környezet hangjai, évszakok, mennydörgés, állatok, madárcsicsergés, geometriai formák hangjának felismertetése (puffan, koppan, nagyság, alak, forma).

Köszönés: napszakok, család témakörben.

Bemutatkozás, megszólítás: - család témakörben,
- felnőttek megszólítása,
- óvodában dolgozók megszólítása.

Szándéknyilvánítás: pl. élményszerző séták során: vásárlásnál, jegyvételnél stb.

Elbeszélés élmény illetve kép alapján:

- tapasztalatok elmondása,
- séták, kirándulások után: „Mit láttunk az állatkertben?”,
- a gyermek mindennapi életével kapcsolatos események elbeszélése.

Leírás: pl. testünk (Milyen vagyok?)

- állatok-növények összehasonlítása,
- leírás kép alapján kérdések segítségével,
- leírás sík és térmértani formákról.

Személyi adatok közlése: család témakörben.

Viselkedési szokások: - helyes viselkedés valós helyzetekben,
- család, közlekedés témakörben,
- feladatvégzés és eszközhasználat közben.

Jó megjelenés, higiénés szokások: testünk témakörben.

Étkezési szokások: pl.: - napszakok témánál,

- valós helyzetekben: étterem, cukrászda.

Nem verbális kommunikáció: mimetikus játék témaköröktől függően

- Pl.: - őszi levelek hullása, levelek tánca, fáj hajladozása, szél-szellő-
vihar, hó hullása;
- virágok nyílása kézmozdulattal;
 - öregesen megyünk stb.;
 - hogyan viselkedik az eladó – vevő (térköz, tekintet, mimika).

A fejlődési jellemzők az óvodáskor végén

- A gyermekek tudják személyi adataikat (lakcím, név, szülők neve, foglalkozása, testvérek neve, életkora, száma).
- Nevezzék meg saját testrészeit, érzékszerveiket, ismerjék azok funkcióját.
- Tudják az évszakok nevét, jellemzőit, a napok nevét, sorrendjét, napszakokat.
- Ismerjék néhány környezetünkben lévő épület, intézmény funkcióját.
- Ismerjék a közlekedési eszközöket, tartsák be az alapvető közlekedési szabályokat.
- Az élőlényeket legyenek képesek főbb csoportokba rendezni, a lényeges tulajdonságokat kiemelni.
- Ismerjenek néhány növény- és állatgondozási műveletet.
- Becsüeljék meg természeti és tárgyi környezetüket.
- Vegyenek részt elemi természetvédelmi tevékenységekben (téli madárvédelem, élőlények óvása).
- A tárgyakat tudják megszámlálni 10-ig.
- Tudjanak összehasonlítani mennyiség, nagyság, forma, szín szerint.
- Ismerjék a több, kevesebb, ugyanannyi, hosszabb, rövidebb, egyforma hosszú, magasabb, alacsonyabb, szélesebb, keskenyebb kifejezéseket.

- Legyenek képesek megnevezni a térbeli irányokat (jobb, bal, előtt, mögött, alatt, fölött, mellett, között).
- Alakuljon ki a beszédhelyzet és az anyanyelvi szabályokhoz illeszkedő, jól érthető beszéd.

7.3.4. Ének zene, énekes játék, gyermektánc

Helyzetelemzés

A hozzánk kerülő gyerekek éneklési kedve nagy, érdeklődnek a zene iránt. Táncos mozgásuk, ritmusérzékük belülről fakadóan jó. A család zenei érdeklődése főként a divatos slágerek és táncdalrészletek, közismert népdalok, lakodalmas és cigány nóták felé irányul. A gyermek is ebből a forrásból merít. A gyermekek leginkább gépi zenét hallgatnak.

Az óvónők éneklési készsége, zenei érdeklődése, valamilyen hangszeren való játéka adott (alt és szoprán furulya, fuvola, melodika, metalofon).

Egy óvónő részt vett az „Ének-zene az óvodában” című továbbképzésen.

Eszköztár: A hallás és ritmusérzék-fejlesztéshez az alapvető hangszerek (csörgődob, dob, cintányér, ujjcintányér, triangulum, ritmuspálca, száncsengő) mennyiségükben és minőségükben is megfelelőek.

Magunk készítünk diócsörgőt stb.; a környezet tárgyait is használjuk pl. egy ritmuszenekarhoz.

Énekes-zenés tevékenységeket gyakran kezdeményezünk énekes-mondókás képeskönyveinkből.

A zenehallgatáshoz szükséges kazetták, CD-k beszerzése folyamatos.

Műszaki berendezésünk: 2 db CD-lejátszós magnó, 2 db Hi-Fi, 1 db TV,

2 db számítógép és 1 db laptop és 1 db tablet internetes hozzáféréssel, 2 db nyomtató-fénymásoló, 1 db lamináló.

Célunk, hogy:

- alakuljanak a gyermekek zenei képességei;
- formálódjon zenei ízlésük;
- éneklési kedvüket fenntartsuk, fokozzuk
- zenei anyanyelv kialakulásának megalapozása.

Feladatunk:

- A felhasznált zenei anyagok igényes, életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő válogatása (különös tekintettel a magyar népdalokra, népi gyermekjátékokra.
- A zenei képességek, készségek egyénre szabott alakítása a zenei hallás, ritmusérzék, éneklési készség harmonikus, szép mozgás terén.
- Az énekes játékok gyakorlása közben közösségi magatartás fejlesztése.
- A magyar és más népek dalainak, népi játékainak elfogadása, zenéjének megismertetése.
- A gyermekek nyelvi képességeinek (pl. a beszéd ritmusának) fejlesztése mondókákkal, gyermekdalokkal és a zenei készségfejlesztő játékokkal.
- Iskolai teljesítményhez szükséges képességek (verbális emlékezet, helyes légvétel, belső hallás, szöveg tagolása stb.) kiemelt, tudatos fejlesztése.

Az ének-zenei nevelés megvalósulása a mindennapi tevékenységben

Az ének-zene fontos szerepet tölt be életünkben.

„Az ember zenéje éppúgy az ember lényegéhez tartozik, mint a repülés a madáréhoz. A zene az ember repülése.” (Losonczy Ágnes: A zene életének szociológiája)

A dal, a zene nemcsak megszépíti, megszínesíti a hétköznapokat, hanem lehetőséget ad az érzelmek intenzív kiélésére is.

Mindennapi feladatunk az óvodában a zenei nevelés alapvető feltételeinek megteremtése (idő, tér, eszköz, zenei légkör).

Programunkban nincs meghatározott időpontja és napja az ének-zenének. Játék, munka közben dúdolgatnak, énekelgetnek, mondókáznak, ugyanakkor zörejeket és zenei hangokat is hallatnak a gyerekek.

A kezdeményezések alkalmával ezeket a tapasztalatokat tudatos fejlesztéssel megerősítjük, rendezzük.

Az új dal, mondóka megtanítására, dalosjáték ismétlésére, zenei képességek fejlesztésére, zenehallgatásra bármikor sor kerülhet a hét folyamán. Naponta annyi időt kell rászánni és annyi feladatot kell gyakorolni, amennyit a gyermekek érdeklődése lehetővé tesz.

A közös énekléshez, teret igénylő körjátékokhoz a csoportszobában gyakran teremrendezéssel biztosítjuk a helyet. A szabadban, udvaron történő közös éneklés lehetőségét mindenkor kihasználjuk.

Mivel sok ingerszegény családi háttérrel rendelkező gyermek jár óvodánkba, ezért fontos a megfelelő hangulat biztosítása az érzelmi motiváltsághoz. Hiszen az ének, a zene az érzelmi nevelés eszköze.

Ahhoz, hogy a gyerekek pozitív zenei élményt szerezzenek, elengedhetetlen a modell értékű óvónői minta.

A zenei képességfejlesztésben, az anyag feldolgozásában, a játékok sorrendjében figyelembe vesszük **a fokozatosság elvét** és a differenciálást. Lehetőséget biztosítunk, hogy a gyermekek kreativitása a zenében is kibontakozhasson.

Felhasznált zenei anyagok kiválasztásának szempontjai:

A mondóka, dalanyag komplexen (hangulatban, témában) kapcsolódik más tevékenységi tartalmakhoz: évszakokhoz, mesékhez, versekhez, ünnepekhez, egyéb aktualitásokhoz, a munkához, tánchoz.

A zenei anyag zömét a népi mondókák és dalosjátékok adják. Ezek kiválasztása főként Forrai Katalin „Ének az óvodában” című könyvéből történik. De Weöres Sándor megzenésített verseit is szívesen felhasználjuk. Napjainkban Gryllus Vilmos dallamai is hasonlóan művészi fogantatásúak. A zenehallgatás során elsősorban a mintaszerű élő óvónői előadást tartjuk az elsődlegesnek, de alkalmanként gépi zenére is sor kerül (a nap bármely szakában óvónőtől és a gyermek érdeklődésétől függően).

Az énekes zenehallgatási anyag kiválasztásánál igyekszünk igényes szerzők műveiből idézni. Főként Törzsök Béla „Zenehallgatás az óvodában” című könyvéből merítünk.

Természetesen az ének-zenei anyag kiválasztásánál is érvényesül az óvónők pedagógiai szabadsága, a fentieket csak javaslatként kell értelmeznünk.

A 3-7 éves korban megjelenő jellegzetes tartalmak biztosítása

A mondókák, énekes játékok a zenei anyanyelvünk művészi értékei.

A **3-4 éves** gyermekek szívesebben énekelgetnek egyedül játékidőben, mozgás közben különböző kis dallamocskákat ismételtetnek.

Fontos, hogy ismerjenek meg olyan ölbeli játékokat, amelyeket a felnőttekkel közösen játszhatnak. A simogató, tapsoltató, höcögtető játékok bensőséges kapcsolatot teremtenek a felnőtt és gyermek között. A szeretetkapcsolat, a biztonságérzet kialakításának egy láncszeme a tapintásos kontaktussal összekapcsolt zenei élmény.

A kicsikkel az óvónő megismertet legalább 5-7 új mondókát, 10-14 játékdalt, 2-3 mūdalt. A rövid mondókák 2/4-es üteműek, amelyekben negyed és páros nyolcad ritmusok vannak. A dalok hangterjedelme kicsi.

A gyermekek jóízű játékok közben szerzik meg a zenei készségeket és ismerik meg az alapfogalmakat. Megtanulnak halkabban és hangosabban beszélni, mondókát mondani és énekelni.

A magas-mély hangokat jól hallható eltérések alapján ismerik fel. Megfigyelik a csendet, a környezet hangjait és a dallamjátszó hangszerek hangszínét. Érzékelik különböző mozdulatokkal az egyenletes lüktetést. Az óvónő énekelgeti a gyermekek nevét, jelét stb.

Megismernek egyszerű ritmushangszereket (dob, bot, cintányér).

A zenehallgatási anyagot egyszerű népdalok, műdalok alkotják.

A **4-5 évesek** hosszabb és több motívumból álló énekes játékokat, műdalokat énekelgetnek. Ők már képesek nagyobb hangkészletű dalok éneklésére.

Megismertetünk velük legalább 4-5 új mondókát és 12-15 új gyermekdalt.

A mondókák hossza már lehet 4-6 motívum, a daloké pedig 12-16 ütem is.

A dalokhoz kapcsolódó változatos játékformák főként csoportos jellegűek: csigavonal, hullámvonal, szerepcserélő, sorgyarapító, párválasztó játékok.

Már nemcsak spontán rögtönöznek, hanem önmaguk és mások örömeire is kitalálnak ritmusokat, mozdulatokat, dallamokat.

Egyénileg és kisebb csoportban énekelnek halkabban és hangosabban, magasabban és mélyebben.

A gyermekek kérdés-felelet játékokat játszanak, változatos szövegekkel és ritmusmotívumokkal. Változatos módokban fejezik ki az egyenletes lüktetést, a motívumok hangsúlyát és a mondókák, dalok ritmusát. Ritmushangszerekkel kísérik a dalt.

A zenehallgatási anyag bővíthet más népek dalaival, kétszólamú darabokkal.

Az **5-6-7 éves** gyermekekkel megismertetünk legalább 4-6 új mondókát, 16-20 népi gyermekjátékot és 3-4, alkalomhoz illő népdalt, műdalt.

Bővül a hangterjedelem. A fá és ti hangok is előfordulnak dalaikban. Az óvónő olyan dalokat válogat, melyben már a szünet és a szinkópa is előfordul.

Bonyolultabb, változatosabb formájú játékokat is játszanak: párcsere, kapus, hidas, sorgyarapító-fogyó.

Változatosabbak a dallammotívumok. Az óvónő a gyermek tiszta éneklését a minél gyakoribb egyéni éneklés ösztönzésével segíti elő. A hallásfejlesztést segítő fogalompárokot, pl. a halkabb-hangosabb éneklést összekapcsolják a tempóváltoztatással, vagy dallambújítással. A ritmusfejlesztés eredménye, hogy a gyermekek meg tudják különböztetni az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát.

A gyerekek ritmuszenekart alakítanak és dallam-improvizációkat találnak ki.

Tisztában vagyunk vele, hogy a tánc a mozgásfejlesztés sajátos eszköze: hatására a mozgás céltudatosabb, pontosabb lesz. Ügyesebbek, hajlékonyabbak, rugalmasabbak lesznek a gyerekek, javul testtartásuk, egész mozgásuk esztétikussá válik. A ritmust egész testükkel érzékelik, kifejezik. Szabadidőben módot adunk a gyermekek számára egy-két tánclépés elsajátítására (csárdás, oldalzáró lépés, különböző forgások). A táncban erősödnek a személyes kapcsolatok, jelentős közösségformáló szerepe van.

A gyermekek-óvónők tánca hozzájárul az esztétikai és zenei nevelés megvalósulásához.

Anyanyelvi nevelés és fejlesztés a mondókákkal, gyermekdalokkal és a zenei készségfejlesztő játékokkal

A gyermekek lassabban énekelnek, mint ahogyan beszélnek. Ezért a mondókák, énekek ismételtetése segíti a helyes artikulációt, a szavak szép, pontos kiejtését. A sokféle énekes játék szövege jó lehetőséget ad a szókincs bővítéséhez. A mondókák, énekek szövegének hanglejtése, hangsúlya, ritmusa által átélhetik a nyelv kifejező erejét, szépségét.

A dallambújtatással, a visszhangjátékkal és mindenfajta hallásfejlesztő játékkal alapvetően fejlődik a gyermekek hallása (belső hallása), mely elősegíti a beszédhallást, a fonémahallást, ami az olvasás elsajátításának nélkülözhetetlen feltétele.

A ritmusérzék fejlesztésével nemcsak a későbbiekben fontos tagolás képességet készítjük elő (elválasztás, különírás, egybeírás), hanem a személyiség egészének szempontjából fontos önbizalmat, biztonságérzetet is növeli.

Javaslat a NYIK-es elemek alkalmazására az ének-zenében

Légzőgyakorlat: - mondókasorok

- rövid dalok egy levegővételre, ill. helyes levegővétellel

Artikuláció: - nagy ajakkerekítéssel való éneklés

Hangerőváltás: - halk-hangos bemutatása, gyakorlása beszéden, mondókán,

éneken;

Dalos-szerepjátékokban való alkalmazása (Lipem-lopom..., Csön-csön gyűrű...)

- visszhangjáték

- dallambújtatás előkészítése

Gyorsasági gyakorlatok: Témából eredően: pl. „Poros úton...”

Hallás: - dallambújtatás
- visszhangjáték
- zörejhangok, környezet tárgyai, egymás hangjának felismerése (Koszorú, koszorú...)

Köszönés: - visszhangjáték
- dalos szerepjáték

Bemutatkozás: - visszhangjáték

Megszólítás: - dalos szerepjátékok

Szándéknyilvánítás: - dalos játékokban: „Most viszik...” (kérő szerepében)

Viselkedési szokások: - dalos játékoknál fegyelmezett együttmozgás, szerepeknek megfelelő magatartás
- egyéni szereplésnél egymás türelmes meghallgatása

Jó megjelenés, higiénés szokások: - körjátékoknál, táncnál testtartás, rendezett ruházat

Metakommunikációs eszközök alkalmazása:

- párforgásnál – tekintettartás
- körjátéknál – térköztartás
- táncnál – testtartás, tekintettartás
- a dal hangulatát kifejező mimika

A fejlődés várható eredményei az óvodáskor végére

- A gyermekek szeressék az énekes játékokat.

- Alakuljanak ki a dalos gyermekjátékok gyakorlásához szükséges közösségi magatartásformák.
- Törekedjenek a tiszta éneklésre.
- Cselekvéssel tudják kifejezni a dal, mondóka ritmusát és az egyenletes lüktetést.
- Különböztessék meg és reprodukálják a halk-hangos, magas-mély, gyors-lassú fogalompárokat.
- Hallgassák figyelmesen a bemutatott zenét.
- Ismerjenek és énekeljenek alkalmi dalokat ünnepkörökhöz kapcsolva.
- Egyszerű táncos mozgásokat tudjanak végezni helyes testtartással.
- Ismerjenek néhány hangszert (furulya, ritmushangszerek).
- Próbálkozzanak dallamimprovizálással.
- Adottságaikhoz mértén ritmuskészségük, hallásuk olyan szintre fejlődjön, mely eléri az iskolakészültség fokát.
- A népdalokon, dalos játékokon, mondókákon keresztül ismerjék meg a népszokásokat, őrizzék a helyi hagyományokat.

7.3.5. Rajzolás, mintázás, kézimunka

Helyzetelemzés

A gyermekek nagy részének otthoni környezetében hiányosak azok a tárgyi feltételek, amelyek az ábrázoló tevékenységhez szükségesek.

Kevésbé a zsírkrétát, színes ceruzát, inkább a természetes anyagokkal, földdel, agyaggal, homokkal való bánásmódot ismerik, hiszen sokat tartózkodnak a szabadban.

Örömmel tapasztaljuk, hogy egy-egy új ábrázolási technika, egy-egy új eszköz mennyire vonzza a gyermekeket.

Az alkotás öröme, a sikerélmény pedig újabb alkotásra serkenti őket.

Az óvónők e téren való felkészültsége, ötletessége gazdag lehetőséget biztosít az önkifejezés megvalósulására.

Eszköztárunk folyamatos pótlásra szorul. Az intézmény közös költségéből vásároljuk a rajzlapot, színes papírt, kartont, festéket, színes ceruzát, gyurmát, ollót, zsírkrétát stb.

A barkácsoláshoz szükséges anyagok biztosításához szülői segítséget is szoktunk kérni (pl. fonalak, dobozok, tapétacsík stb.).

Beszereztük a Quilling papírtechnika eszközeit, körmöcskéket, tust, akrill festéket, progresszót.

Az egy folyosón lévő csoportszobáknak 1-1 festményszárító áll rendelkezésére a munkák elhelyezéséhez.

Célunk a gyermekek

- igényének kialakítása az alkotásra, az önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására; szép iránti nyitottságuk, igényük kialakítása.
- változatos tevékenységeken keresztül az írás elsajátításához szükséges finommotorikus készség kialakítása.

Feladatunk:

- A vizuális tevékenységek feltételeinek megteremtése (élmény, hely idő, eszközök).
- A gyermek megismertetése különböző anyagokkal és a kézimunka technikai alapelemeivel.
- A gyermekek tér-forma-szín képzetének gazdagítása.
- Önálló elképzelések megvalósításának segítése, sikerélmény javítása.
- Közösén végzett tevékenységekhez szükséges viselkedéskultúra fejlesztése.

- 3-6-7 éves korban tervezhető alkotó-alakító tevékenység tartalmának, minőségének egyénre szabott fejlesztése.
- A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása.
- Fantáziavilág gazdagítása, és annak képi kifejezése.
- Képi-,plasztikai kifejezőkészség , komponáló-,térbeli tájékozódó-,és rendezőkészség alakítása.
- Tehetségek felfedezése és bátorítása s a gyermeki alkotások közösségi rendezvényeken való bemutatása

Az ábrázolás feltételeinek megteremtése, az alkotó munka megvalósulása a mindennapokban

A gyermekek esztétikai nevelése az ábrázoló tevékenységek által az óvónő mindennapi feladata.

Az egész nap folyamán mód nyílik a különböző technikák gyakorlására és ezáltal az önkifejezésre. A gyermekek már reggel, érkezéskor hozzákezdhetnek az „alkotáshoz”, s akár délutáni szabadidőben is befejezhetik azt, vagy másnap folytathatják. Az eszköztár egy része (rajzlap, színes ceruza, zsírkréta, gyurma, gyurmatábla) bármikor a gyermekek rendelkezésére áll, önállóan elvehetik azokat. A veszélyesebb eszközök (tű, szeg, olló) az óvónő által hozzáférhetők. Dolgozhatnak természetes anyagokkal is (kukorica csutka, kóró, gesztenye, szalmavirág, agyag stb.). Festhetnek, ragaszthatnak, téphetnek vagy ollóval vághatnak a gyermekek, ha kedvet éreznek hozzá. Mindig olyan technikával dolgozhatnak, amivel ki tudják fejezni magukat, ami újabb és újabb ábrázolási tevékenységre ösztönzi őket.

Az egyéni és kollektív munka egyaránt vonzza a gyermekeket. A gyermekek alkotókedvét nem szorítjuk szűk időkeretbe. A hét minden napja szükséges ahhoz, hogy a gyermek a tevékenység gazdagságáért, sokszínűségéért vegyen részt az ábrázolásban.

Az alkotó tevékenységhez olyan légkört, és környezeti feltételeket teremtünk, amelybe a gyerekek szívesen bekapcsolódnak a munkába, és az elrontott, sikertelen produktumokat minden lelki feszültség nélkül javíthatják, vagy előlről kezdhetik, biztosítva a megerősítést.

Dolgozhatnak önálló elgondolás szerint is. A témajavaslat az adott hétre betervezett más foglalkozási ágak témáihoz is kötődik. A játék, mese, vers témái számos önkifejezési lehetőséget biztosítanak számukra. Mese bábozáshoz maguk is készíthetnek szereplőket (nagy csoportosok).

A meseillusztráció fejleszti fantáziájukat. A környezet adta lehetőségek megmintázásával tér-forma-színképzetük fejlődik. A konstrukciós játékokban, gyurmázásban, gyöngyfűzésben, barkácsolásban a finommotorika fejleszthető.

A rajzolás, mintázás, kézimunka során érzelmek, élmények, színek, hangulatok jelennek meg.

A jobb reprodukció és a pontosabb megismerés érdekében fontosnak tartjuk az érzékszervek bevonását is: pl. virágszirom megtapintása, a virág nyílásának kézmozdulattal való kifejezése.

Az udvari lehetőségeket egész évben igyekszünk kihasználni. A homok, az agyag mindig rendelkezésre áll, az aszfaltra is rajzolhatnak, festhetnek. Télen formázhatnak, építhetnek hóból is.

Minden gyermeknél igyekszünk megtalálni a módját, hogy bevonható legyen a finommotorikát fejlesztő tevékenységekbe, pl. van, aki a fűzést, van, aki a ragasztást vagy a festést stb. szereti.

A 3-6-7 éves korban tervezhető tartalmak, technikák

A **3-4 éveseknél** már a beszoktatási idő alatt lehetővé tesszük, hogy játszva ismerkedhessenek az anyagokkal, eszközökkel és a technikai kivitelezés lehetőségeivel. (Építhetnek, firkálgathatnak, homokot formálhatnak, gyurmázhatnak.) Ez alatt az idő alatt megfigyeljük, hogy ki félénkebb és ki

a kreatívabb gyermek, és novembertől ennek alapján tervezünk. A formaalkotás legkönnyebb módja a kicsik számára a mintázás. Az agyag, a gyurma ütögetése, hengerítése, gömbölyítése, sodrása stb. önmagában is öröm.

A képalakítás festéssel, zsírkrétával, papírragasztással, agyagba, homokba karcolással, nyomattal jelenik meg.

A 3-4 évesek formaábrázoló tevékenységére a firválás, illetve a forma kiválása firvából jellemző. A véletlenül valamihez hasonlító formák adják az indítást a „valamit” ábrázolásra. Az óvónő segíti a gyermekeket a részformák elemeinek egymáshoz rendelésében.

Fontosnak tartjuk, hogy az ábrázolás közben beszéljessen, ötleteket adjon az óvónő, és már kiscsoportban kezdje meg az ábrázolással kapcsolatos szokások kialakítását (pl. a ceruzát ne vegyék a szájukba, szokták meg az asztal leterítését, a „munka” utáni kézmosást). A munkáik kirakásával olyan lehetőséget teremtünk, hogy szívesen beszéljenek az alkotásukról; szüleik is megnézhesék azt, és mind gyermek, mind a felnőtt örüljön a létrehozott produktumnak.

A **4-5 éves gyermekek** alkotó-alakító tevékenysége bővül. Megjelenik a szándékos képalakító tevékenység. Elsősorban a már ismert technikák közül kínálunk választékot.

Megjelenik a gyermekek rajzában az emberábrázolás, környezet, tárgyak, cselekmények saját elképzelés alapján történő megjelenítése. Megismerkedhetnek a színkeveréssel, színárnyalatokkal. Növekszik a plasztikai munkában felhasználható anyagok száma (fonal, lyukas kongré, bőr, textil, termések, gally, különböző vastagságú ecsetek, filc, kréta), valamint az újabb technikák: textilkép készítés, díszítés, ollóhasználat, mozaik készítés stb. Fontos, hogy a gyermekek a munkáik során ki tudják fejezni a lényeges jegyeket, legyenek képesek a formák tagolására. Tudjanak játékuhoz kellékeket, valamint alkalmi ajándékokat készíteni.

A gyermek komponáló képessége a térbeli építkezéssel, összerakással, szereléssel is fejlődik.

Az építés a téri képzelet működtetésére, finom ujjmozgásokra, két kezük koordinált használatára készíti őket.

Középső csoportban mikrocsoportos munkára is alkalom nyílik, amikor is a gyermekek közösen alkothatnak. Ilyenkor olyan témát választunk, amely sok apró résztevékenységet kíván. Így minden gyermeknek jut feladat.

A 4-5 évesek segítenek az eszközök előkészítésében és elrakásában is, az esetleges teremrendezésben is.

Az **5-6-7 éves gyermekek** alkotó-együttműködési készségét figyelembe véve az óvónő segíti a képi-, plasztikai-, és környezeti alakításból eredő aktív tárgykészítés bővülését. A gyermekek egyre többször alkotnak közös kompozíciót. Az óvónő gazdagítja a technikai megoldásokat és az eszközlehetőségeket (pl. batikok, viaszkarok, lenyomatok, makettek, szövés, varrás).

A saját élményeken alapuló cselekményes témákban megjelennek a mesék, versek, énekes játékok, ünnepek eseményábrázolásai is.

A gyermekek a képalakításhoz egyre eredetibb megoldásokat használnak, a formákat, színeket egyéni módon jelenítik meg: pl. a cigány gyermekekre nem általánosítva, de mégis jellemző az erősebb színhasználat.

A nagycsoportosoknak adhatunk a fantáziát alaposan megmozgató feladatokat is (pl. sárkány, űrhajó, tündér, robot stb.).

Az óvoda „legidősebbjeinek” már igénye az ajándékkészítés (ünnepekhez kötötten, kicsiknek, felnőtteknek is). Jó, ha minél gyakrabban átéljük az ajándékozás örömét.

Az óvónő segíti a gyermekeket a játékkellékek, bábok elkészítésében, de ösztönzi az egyre nagyobb fokú önállóságot.

Az ábrázolás keretében műalkotásokról, festményekről, szobrokról is beszélgetünk képek nézegetése közben a gyermekekkel, ha lehetőség van rá, közeli kiállításra is elvisszük őket, ahol megismerkedhetnek különböző műalkotásokkal, népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal s az átélt élményeket mindig megbeszéljük.

Javaslat a NYIK-es elemek alkalmazására a rajzolás, mintázás, kézimunka során

Légzőgyakorlatok: - Mozaikkép készítésnél szívószállal „porszívózzuk”

össze a mozaikokat

Artikuláció: - Hangutánzás témákhoz kapcsolva: pl. állatkertben voltunk –

állatok hangja; őszi erdő – levelek zizegése

Szándéknyilvánítás: - Egymás munkájáról véleménynyilvánítás

Elbeszélés élmény, illetve kép alapján: - Esemény utáni ábrázolásnál: pl.

Karácsony otthon

- Meseillusztráció

Leírás: - Közvetlen megfigyelés alapján: pl. önarckép

Viselkedési szokások: - különböző technikáknál (pl. olló, tű, festék, víz

használata)

- egymás munkájának tiszteletben tartása (kulturált, nyugodt alkotás)

Mesebefejezés: - meseillusztrációnál

Metakommunikációs képességek fejlesztése:

- vidám, szomorú ábrázolása

- mozdulatok lejátszása, ábrázolása

- műalkotásokon való megfigyelése

A fejlődés várható eredményei az óvodáskor végére

- A gyermekek válasszák szívesen vagy fogadják el az ajánlott manipulációs tevékenységet szabadidőben.
- Képzalkotásukban egyéni módon jelenítsék meg élményeiket, elképzeléseiket.
- Tudjanak kifejezni a képfelületen elemi térviszonyokat (előtt, mögött, mellett, között, fölött, alatt).
- Fejezzék ki alkotásaikban a jellemző jegyeket, formákat, arányokat.
- Emberábrázolásukban jelenjenek meg a részformák, egyszerű mozgások.
- Alkossanak képet élmény, emlékezet alapján.
- Használják megfelelően az eszközöket, rendelkezzenek helyes ceruzafogással.
- Tudjanak alkalmazni mintakövetéssel technikai eljárásokat (pl. díszítésnél, varrásnál).
- Nevezzék meg a színeket, azok sötét és világos árnyalatait.
- Megfigyelés után tudjanak megközelítően arányosan formát mintázni.
- Legyen véleményük saját és társaik „műveiről”, műalkotásokról.
- Rendelkezzenek koordinált szem- és kézmozgással.
- Finommotorikumuk legyen képes az írás elsajátítására.

7.3.6. Mozgás

Helyzetelemzés

Az óvodánkba kerülő gyermekek mozgásigénye általában véve nagy. A szülők nevelési stílusa gyakran engedékeny, így a gyermekek mozgásos tevékenységeikben sem ismernek korlátot.

Sok gyermek egészségtelen, szűk lakásviszonyok között él, ezért

fokozottabban szükségük van a szabadban végzett mozgásokra, melyek kedvezően befolyásolják a gyermeki szervezet növekedését, teherbíró képességét, az egészség megőrzését, megóvását.

A gyermekek egy része általában az utcán játszi, más részük a TV, videó előtt nevelődik.

Óvodánkban a mozgásfejlesztés három területen valósul meg: a szabad játékban, a felajánlott mindennapos egészségfejlesztő tevékenységben és az irányított testnevelés foglalkozásokon.

Minden óvónő igyekszik a gyermekek mozgásigényének maximális kielégítésére, hiszen a fizikai aktivitáson keresztül alakul a szellemi aktivitás. A mozgással hozhatók működésbe az érzéketeket feldolgozó agyi központok, tehát a leghatékonyabb tanulási módszer a mozgás. A sikeres mozgásos feladatmegoldások eredményeként növekszik a gyermekek önbizalma, fejlődik önértékelésük.

Fontos, hogy a gyermekek jó hangulatban, jó közérzettel vegyenek részt a mozgásos feladatokban. Nagyban motiválja a gyerekeket a velük együttmozgó, együttjátszó felnőtt. Óvodánk óvodapedagógusaira ez az attitűd jellemző.

Az udvari mozgásos játékok **eszközeit** a „Tárgyi feltételeink” részénél felsoroltuk.

Az épületen belül a tornaszobában, a csoportszobában teremtjük meg a mozgás lehetőségét.

Rendelkezünk 2 db bordásfallal, 3 db zsámollyal, 1 db kis méretű és 1 db nagyméretű trambulinnal, 6 db tornapaddal, 1 db szőnyeggel, lépegetőkkel, egyensúlyozókkal, a Mozgáskotta készlettel.

A „mozgásfejlesztő táska” elemei, a színes tenyér- és láblenyomatok, a babzsákok, labdák, gerinclabdák és tornakarikák segítségével az óvónők változatos mozgáslehetőségeket biztosíthatnak a gyermekek számára.

A tevékenység célja:

- a gyermekek testi fejlődésének, teherbíró képességének harmonikus, összerendezett nagy- és kismozgásainak elősegítése;
- iskolaérettséghez szükséges testi fejlettség elérése;
- az egészség megőrzése, megóvása.

Feladataink:

- A gyermekek mozgásszükségletének kielégítése érdekében megfelelő feltételek biztosítása.
- A 3-6-7 éves korban tervezhető mozgásanyag, mozgásos játék összeállítása, amely megfelel a gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak.
- Testi képességek fejlesztése (ügyesség, erő, gyorsaság, állóképesség).
- A potenciális iskolai tanulási zavarok megelőzése a térpercepció, oldaliság, testséma fejlesztésével, kifejezések következetes alkalmazásával (bal, jobb, névutók).
- Helyes testtartás alakítása.
- Az egyéni bánásmód fokozott alkalmazásával az egyes gyermekek motorikumának fejlesztése, lemaradás, hiányosságok pótlása.
- Személyiségtulajdonságok alakítása és megerősítése (bátorság, fegyelmezettség, kitartás, együttműködési készség, versenyszellem, pozitív énkép, önkontroll, érzelem szabályozása, szabálykövető társas viselkedés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás).

A mozgás megvalósulása a mindennapi gyakorlatban

A gyakorlatban a heti 1-2 irányított testnevelési foglalkozás kivételével minden mozgásfajta kötetlen, illetve a gyermek számára felajánlott,

önkéntes, ahol a gyermekek kibontakoztathatják egyéni képességeiket, kielégíthetik mozgásigényüket. A mozgásfejlesztés óvodánkban magában foglalja a mozgásos játékokat, a szervezett testnevelés foglalkozásokat, a mindennapos pár perces egészségfejlesztő mozgást, a zenére történő ritmikus mozgásokat, az udvaron történő szabadidős mozgásokat, sétákat, kirándulásokat, versenyeket.

Az időjárástól függően a gyermekek a mozgásformákat a szabad levegőn, tornaszobában, vagy a csoportszobában végzik.

Minden mozgásformánál fontos a balesetek megelőzése, az eszközök (zsámoly, padok) kifogástalan állapota és a várakozás, torlódás elkerülése, ami nyugtalansághoz vezethet.

Az udvari mozgás mellett, minden nap szükséges benti mozgásos játékok szervezése, vagy zenére történő mozgás, ami lehet tánc, vagy akár aerobik jellegű gimnasztikai gyakorlatsor.

A kötelező foglalkozások nem jelenthetnek kényszert a gyermek számára.

A csoportszobában történő mindennapos egészségmegőrző mozgások tartalma életkoronként változó. Szerepelnek a mondókákra, dalokra végzett játékos mozgások, egyszerű közösen végzett játékok, bonyolultabb szabályjátékok, versenyjátékok.

A gyermekek mozgásfejlesztésének lehetőségei az irányított mozgásfejlesztés keretein belül

- Rendgyakorlatok (sorakozás, egyszerű alakzatok létrehozása)
- Járások (természetes, talp és lábboltozat erősítő, egyensúlyérzék fejlesztő)
- Futások (természetes, irány és tempóváltoztatással történő, akadályokon keresztüli és versenyfutás)
- Támaszgyakorlatok (csúszás, kúszás, mászás, gurulóátfordulás, hossz tengely körüli gurulás, kézállás előgyakorlata)
- Függés gyakorlatok

- Ugrások (mélyugrás, átugrás, felugrás)
- Dobások (egykezes-kétkezes alsó és felsődobás, célbadobás)

A 3-6-7 éves korban tervezhető mozgásfejlesztő játékok és mozgásanyag összeállítása

Az óvónő a **3-4 éves gyermekek** irányított mozgásos tevékenysége során a nagymozgások fejlesztésére helyezi a hangsúlyt. A gyermekek megismerkednek a járás-futás gyakorlatokkal, különböző irányú járás-futással, feladattal történő járás-futással.

Ugrásgyakorlatokat is játszanak (pl. szökdelések, sorozatugrások, rövid nekifutásból fellépés majd leugrás). Megismerkednek dobásgyakorlatokkal (pl. hajítás helyből távolba, hajítás helyből célba, labda feldobás-elkapás, labda leütés-elkapás stb.).

A mozgásos játékok teret adnak a támaszgyakorlatok gyakorlására is (pl. csúszások, kúszások, mászások). Megjelennek a talajtorna elemei is a játékban (gurulás a test hossz tengelye körül).

A gyermekek egyensúlyozó játékot is játszanak, valamint alkalmazzák a kézi szereket.

A játékos utánzó gyakorlatvezetés bemutatással párosul. Kiscsoportban a kötelező foglalkozások időtartama kb. 10-15 perc.

A **4-5 éves gyermekek** természetes mozgásában még mindig a nagymozgások fejlesztésére kerül a hangsúly. Az irányított mozgásos játékokban megjelennek a futásgyakorlatok (pl. futás három, négy akadályon át, fel- és lelépéssel, átbújással, tárgyhordozással stb.). Ugrásgyakorlatok szervezésére is sor kerül (pl. egy lábon, páros lábon szökdelés, valamint felugrás két lábra és leugrás két lábra). A dobásgyakorlatok során a célba dobást is próbálgatják egykezes felsődobással, babzsák hajításával, haránt terpeszállásból. Minél

gyakrabban játszanak labdagyakorlatokat, annál jobban tudják a labdát feldobni és elkapni, különböző testhelyzetben gurítani.

Az irányított mozgás során gyakorolják a támaszgyakorlatokat (pl. csúszást, kúszást, mászást, talajon és szereken).

A talajtorna elemeként megjelenik a gurulóátfordulás és a kézenállás előgyakorlata, a „csikórugdálózás”. Kiemelt szerepet kap az egyensúlyérzék, a szem-kéz-láb koordináció fejlesztése. A gyermekek egyensúlyozó gyakorlatokat is játszanak vonalon, vonalak között, vízszintes és rézsútos szereken.

Gyakorolják az irányokat, névutókat saját testük vonatkozásában.

Az óvónő speciális lábboltozat erősítő járás és gimnasztikai gyakorlatokat is tervez.

Középső csoportban a kötelező foglalkozások időtartama növekszik, kb. 20-25 perc.

Az **5-6-7 éves gyermekek** mozgása összerendezettebb, harmonikusabb. Sokféle mozgáselemet ismernek, amit játékos formában szívesen ismételnek. Hangsúlyt kap a finommotorika alakítása, a szabályjátékok gyakoribb alkalmazása.

A nagyok már különböző kéziszerket is gyakrabban használnak: pl. szalagokat, labdákat, babzsákokat. A különböző típusú futógyakorlatokat sorverseny, versenyfutás közben gyakorolják a gyermekek. Megismerik a közepes iramú, belegyorsuló futást, a gyorsfutást és a lassú futást.

Az ugrásgyakorlatok is bonyolultabbá válnak. Páros lábon és egy lábon haladással szökdelnek. Sorozatugrásokat is végeznek különböző távolságban elhelyezett tárgyakon át.

Néhány lépés nekifutással gyakorolják a magas- és távolugrásokat.

A célba dobás egykezes, kétkezes alsó és felsődobással történik. A gyermekek labdát vezetnek járás, futás közben. Párokban is labdázhatnak.

A támasz- és függőgyakorlatok összetettebbé válnak (pl. pókjárás, rákjárás, talicskázás, függés bordásfalon).

Ismétlik az óvodában tanult talajtorna elemeket: guruló átfordulást, a test hossz tengelye körüli gurulást és kézenállást. Egyensúlyoznak padon járással, fej-, kar- és lábmozgásokkal összekötve.

Nagycsoportos korukra eljutnak a gyerekek az utasításra történő gyakorlatvégzésig.

Megértik a mozgással kapcsolatos közléseket, eljutnak a határozott gyakorlatvégzéshez, ami ütemtartással, az összetettebb gimnasztikai gyakorlatok egyszerre történő végrehajtásával valósul meg.

Különös hangsúlyt fektetünk ebben az életkorban az oldaliság és a térben való tájékozódás alakítására.

Ebben a korcsoportban a kötelező foglalkozások ideje kb. 30-35 perc.

Javaslat a NYIK-es feladatok megvalósítására a mozgáson belül

Légzéstechnikai gyakorlatok:

- lézőgyakorlatok - fekvő
 - térdelő } helyzetben,
 - ülő
 - álló }

- mély belégzés, irányított kilégzés (hangok, szótagok, szavak, szósorok, mondókák mondogatása)

Artikulációs gyakorlatok: állatok mozgásával egybekötött hangok

utánzása: pl. medve, nyúl stb.

járművek hangjai: ni-no, brrr... stb.

Hangerőváltás: léző és artikulációs gyakorlatokhoz kapcsolva a hangképzés erősségének szabályozása

- Gyorsasági gyakorlatok:** járás és futás gyakorlatokhoz kapcsolatan nagymozgás összekapcsolása mondókával (beszéd-mozgás azonos időben)
- Megszólítás:** óvónő-gyermek kapcsolatában feladatadásnál, segítségnyújtásnál
- Véleménynyilvánítás:** feladatvégzés illetve értékelés közben versenyjátékoknál, szabályjátékoknál
- Viselkedési szokások:** gyakorlatvégzés közben egymás testi épségének óvása versenyjátékoknál egészséges versenyszellem kialakítása: kudarc elviselése, sportszerűség

Jó megjelenési, higiénés szokások:

- a mozgáshoz megfelelő tornaöltözék
- friss levegőn vagy nyitott ablaknál való mozgás
- mimetikus játékok: pl. mozgásformák utánzása játékos és utánzó gyakorlatvégzés közben

Nem verbális kommunikáció: irányításnál: tekintet, gesztusok értelmezése

A fejlődés várható eredményei az óvodáskor végére

- Szeressenek mozogni, legyenek kitartóak a mozgásos játékokban.
- A gyermekeknek életkoruknak megfelelően alakuljon nagymozgásuk, finom mozgásuk, egyensúlyérzékük, mozgásuk legyen összerendezett.
- Ismerjék a vezényszavakat, irányokat, térben tudjanak tájékozódni, mozgásos feladatokat utasításra végrehajtani.

- Tudjanak ütemtartással járni, gimnasztikai gyakorlatokat esztétikusan végezni.
- Tartsák be az egyszerű szabályokat a különböző versenyjátékok, ügyességi játékok játszásakor.
- Tudjanak labdát dobni, elkapni, gurítani, célozni, helyben labdát vezetni.

7.3.7. Munka jellegű tevékenységek

Helyzetelemzés

Az óvodások munka jellegű tevékenysége a játékból bontakozik ki, eleinte elsősorban önmagukért, majd a közösségért végzik.

Az óvodánkba érkező gyermekek e téren is igen különbözőek. Elmondhatjuk, hogy a többgyermekes családokban a gyermekek otthon sokat segítenek: pl. etetik, itatják, öltöztetik kisebb testvérüket, sepregetnek, fát gyűjtenek, stb. Ezért hamar megtanulják az önkiszolgálást. Míg az „egyke” gyermekek gyakran életkorukhoz képest önállótlanak.

Településünk jellegéből adódóan szinte minden házhoz tartozik udvar, kert. Így általánosságban mondható, hogy a gyermekek számára az udvaron végzett tevékenységek nem ismeretlenek.

A sepregetés, gyomlálás, betakarítás műveleteit többen már 3-4 éves korban ismerik, az állattartással kapcsolatos teendőkben (főleg: kutya, macska) is jártasak.

A naposi munka végzésére a gyermekek az óvónővel való közös tevékenykedés végett többnyire könnyen bevonhatóak; ugyanígy az alkalmi munkába, teremrendezésbe.

Vannak azonban a munkavégzésnek a családi modellből gyakran hiányzó elemei is: pl. fogmosás, szappannal történő kézmosás, rendrakás stb., ezért be kell tartanunk a ***fokozatosság és rendszeresség elvét a szokásrendszer alakításának folyamatában.***

Célunk:

- Válgjon a munka a gyermekek számára örömmel választott tevékenységgé, a mindennapok természetes velejárójává, ezáltal a személyiségfejlesztés eszközévé.
- Igyekezzenek megbecsülni saját, társaik és a felnőttek munkájának eredményét.

Feladataink:

- Megfelelő motiváció biztosítása ahhoz, hogy a munka örömmel és önként végzett tevékenység legyen.
- A gyermekek saját képességeikhez mérten választhassanak a lehetőségek közül, biztosítva ezzel a gyermeki önállóságot, a tevékenység eredményességét.
- Tapasztalatszerzés és a környezet megismerése; a munkavégzéshez szükséges attitűdök, készségek, képességek, tulajdonságok (kitartás, önállóság, felelősség) alakítása.
- E tevékenységet jellemezze a rendszeresség.
- A munka jellegű tevékenységek végzése közben kiemelt feladatként jelenjenek meg a NYIK-es elemek, különös tekintettel a sémára alkotott beszéd és az illem feladatai.
- Munkavégzés során is használjuk ki az adódó lehetőségeket az egyéni képességfejlesztésre. (Pl. terítés: hozzárendelés gyakorlása, számlálás stb.)
- Nagycsoport végére alakuljon ki minden gyermekben az iskolakezdéshez szükséges önállóság a munkavégzés területén.

Munka jellegű tevékenységek:

- a) Önkiszolgálás
- b) Naposi munka

- c) Alkalmi megbízatások
- d) Környezet-, növény- és állatgondozás

Miért használhatjuk a munka jellegű tevékenységeket a személyiségfejlesztés eszközeként?

- Gazdagodnak a gyermekek ismeretei és tapasztalatai.
- Manuális képességekre és jártasságokra tesznek szert (pl. eszközhasználat).
- Fejlődnek a munka elvégzéséhez szükséges akarat tulajdonságaik (kitartás, céltudatosság, önállóság, a munka elvégzésére való törekvés).
- Alakul a környezetükhöz való pozitív viszonyuk.
- Alakul önmagukkal kapcsolatos higiénájuk, fejlődik önellátásuk szintje.
- Fejlődik szociális magatartásuk.

Természetesen minden korcsoportban más és más az óvónő feladata, ezeket azonban nem tartjuk szükségesnek korcsoportonként megjelölni, inkább a fejlődés folyamatjellegére utalunk, illetve **az óvodáskor végére elérendő szintet** jelöljük.

Munka jellegű tevékenység
(spontán, motívuma magában a tevékenységben van) → Munka
(célra irányuló tevékenység)

Felnőtt segítségével
végzett munka → Önállóan végzett munka

Önmagával kapcsolatos
munka (önkiszolgálás) → Másokért végzett munka (alkalmi,
naposi, környezet-, növény- és
állatgondozás)

Egyszerű műveletek
elvégzése

→ Bonyolult, gyermekek által
megtervezett, társakkal
végzett munkafolyamat

A nevelők feladata tehát e folyamat előrehaladásának elősegítése az óvónő által megválasztott eszközökkel és módszerekkel.

Anyanyelvi nevelés és fejlesztés a munka egyes területein

Kiemelt lehetőséggel bírnak az alkalmi megbízatások, a szándéknyilvánítás (kérés, tudakozódás, üzenetátadás stb.) gyakorlása.

A munka jellegű tevékenységek bármelyikének végzése során alkalom nyílik a beszédmegértés fejlesztésére, a tevékenységek, folyamatok szóbeli megfogalmazására; üzenetátadásakor a verbális emlékezet fejlesztésére.

Javaslat a NYIK-es elemek alkalmazására:

Megszólítás: - kisebb megbízatásoknál
- együttes munkavégzés közben

Szándéknyilvánítás: - naposi munkánál, pl. társak kiszolgálásakor

Elbeszélés élmény illetve kép alapján: - pl. a családtagok munkája

Viselkedési szokások: - a munka jellegének megfelelő magatartás;
együtműködés, alkalmazkodás a közösen
végzett tevékenységnél
- udvariasság: fiúk-lányok, nagyok-kicsik,
felnőttek-gyerekek

Jó megjelenés, higiénés szokások: - önkiszolgáló munka
- naposi munka

Nem verbális kommunikáció: - együtt dolgozás közben a metakommunikatív jelzések iránti érzékenység fejlesztése

7.3.8. A tevékenységben megvalósuló tanulás

Helyzetelemzés

A helyzetelemzés során a tanulás nevelésszociológiai értelmezését emeljük ki.

A gyermek szocializációjának elsődleges közege a család.

Minden családnak más és más az ismeret-, tapasztalat- és normarendszere.

A gyermek mintakövető tanulása során azonosulásának tárgyául elsődlegesen a szüleit választja.

Az előzőekben már említettük, hogy az óvodába járó gyermekek közül sok gyermek családjában sajnos gyakran szerepel a deviáns magatartás, ezért sok család nem megfelelően látja el szociális funkcióit (gondozás, beszéd, interakciós tér, modell, éntudat). Ezek után érthető, miért mondjuk azt, hogy az óvodának felmérhetetlen a szerepe a gyermekek szocializációjában.

Célunk az óvodás gyermekek képességeinek fejlesztése az életkori és egyéni sajátosságaihoz maximálisan alkalmazkodó módszerekkel, eszközökkel és szervezeti formákkal.

Feladatunk:

- A közvetlen, minél több érzékszervet foglalkoztató tapasztalás, a felfedezés lehetőségeinek biztosítása, kreativitás erősítése.
- Az óvodapedagógus olyan tanulást támogató környezetet teremt, amelyben épít a gyermekek előzetes tapasztalataira, ismereteire.
- Az óvodában alkalmazható digitális eszközök célszerű használata.

Az óvodai tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán, az egész nap folyamán valósul meg. Feltétele a gyermek cselekvő aktivitása. Az óvónők gazdag értékelési eszköztárral rendelkeznek, melyből a gyermekek életkori sajátosságainak figyelembevételével tudatosan választják ki a leginkább megfelelőt.

Visszajelzései, értékelései világosak, egyértelműek, a konkrét cselekvésre, teljesítményre vonatkoznak.

Olyan munkaformák és módszerek alkalmazására törekszünk, amelyek alkalmasak az önellenőrzésre, önértékelésre.

A tanulás lehetséges formái az óvodában:

- utánzásos, minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás (szokások alakítása);
- spontán játékos tapasztalatszerzés;
- játékos cselekvéses tanulás;
- gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés;
- az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés;
- gyakorlati problémamegoldás.

A tanulás megvalósulása a gyakorlatban, mindennapi feladataink részletezése

A tanulás fő formája mindhárom korcsoportban az utánzásos jellegű, modell- és mintakövető tanulás. Ezért kiemelt jelentőséggel bír az óvodapedagógus személyisége (viselkedési normák, mintaként szolgáló cselekvések, kommunikáció, együttműködés). A nevelő, mint magatartási modell, annál hatékonyabb, minél inkább képes a gyermekeket azonosulásra készíteni. A pedagógus mutasson őszinte érdeklődést a gyermek iránt, lelkesedjen a közösen elérendő célokért. Magatartása legyen ellentmondás-mentes, meggyőző erejű. Őszinte érzelmi viszonyal kötődjön a gyermekekhez. A gyermekek hibáit, tévesztéseit, mint a

tanulási, fejlődési folyamat részét kezeli, az egyéni megértést elősegítő módon reagál rájuk.

Az óvónők kommunikációját a kölcsönösség, és konstruktivitás jellemzi. Minden tevékenységi formán belül olyan szokásrendszert kell kialakítanunk, amely lehetővé teszi a gyermekek felnőttre illetve társakra való odafigyelését.

Kihasználunk minden adódó lehetőséget a nap folyamán a spontán játékos tapasztalatszerzésre.

Igyekszünk a gyakorlatban olyan interakciós teret biztosítani, ahol a gyermekek egymással való érintkezésük folyamán, természetes módon használják a beszédet, ahol a felnőttek felé bármikor feltehetik a bennük felmerülő kérdéseket, s azokra mindig választ is kapnak.

A gyermek számára spontán tanulási helyzetet az óvónő tudatos felkészülése előzi meg. A gyermeki tevékenységet, a foglalkozásokat a céloknak megfelelően logikusan építi fel. Pedagógiai terveit a megvalósítás eredményességének függvényében felülvizsgálja.

Játék- és szabadidőben párhuzamos, mikrocsoportos tevékenységeket szervezünk és kezdeményezünk, melyek közül a gyermekek érdeklődésük szerint választhatnak. Az ezekben való részvétel során a gyermekek készségei az adott feladatnak megfelelően fejlődhetnek.

A természetes szituációkban történő tapasztalatszerzést, tevékenykedtetést, az élményszerző kirándulásokon való cselekvő részvételt állítjuk előtérbe az óvodapedagógus által kezdeményezett foglalkozásokon.

A gyermekek a világot komplex módon észlelik, élik meg, ezért az egyes témaköröket is ilyen módon dolgozzuk fel.

Legfontosabb elvünk a játékorientáltság tiszteletben tartása.

Tudatosan törekszünk a gyermekek motiválására, aktivizálására.

A személyre szabott, pozitív értékelésen keresztül alakítjuk a gyermekek önértékelését, reális önismeretét, segítjük a személyiség kibontakoztatását,

törekszünk a folyamatos, pozitív visszajelzésekre. Értékeléseinkkel, visszajelzéseinkkel a gyermekek fejlődését segítjük. Ebben a fejezetben azért nem jelöltük meg „a fejlődés várhatóeredményeit óvodáskor végén”, mert maximálisan elfogadjuk az egyéni sajátosságok figyelembe vételének elvét.

Folyamatosan nyomon követjük az egyes gyermekek készségeinek fejlődését, s ez alapján történik a differenciált és egyénre szabott képességfejlesztés.

Mindezek eredményeképpen a gyermeket önmaga lehetőségeihez képest fejlesztjük és juttatjuk el saját teljesítőképessége optimális szintjéig.

A kötetlen és kötött tevékenységek aránya és mennyisége a korcsoportokban

3-4 évesek

kötetlen {
mesélés-verselés
külső világ tevékeny megismerése
ének-zene, énekes játék, gyermektánc
rajz, mintázás, kézimunka

kötött: mozgás (1)

Kiscsoportban különösen jellemző, hogy majdnem minden nap majdnem minden tevékenység sorra kerül, így a hétre kitűzött feladatok eléréséhez lehetőség van a változatos módszerek és eszközök használatára.

4-5 évesek

{
mesélés-verselés (2-3)

kötetlen külső világ tevékeny megismerése: - környezet (2)

ének-zene, énekes játék, gyermektánc (1)

rajz, mintázás, kézimunka (1)

kötött: mozgás (1)

5-6-7 évesek

kötött: mozgás (2)

kötetlen {
 mesélés-verselés (2-3)
 külső világ tevékeny megismerése: - környezet (2)
 ének-zene, énekes játék, gyermektánc (1)
 rajz, mintázás, kézimunka (2)

Nagycsoportban az egyéni képességek ismeretében, az elérendő iskolakészültségi szint figyelembe vételével igyekszünk megválasztani a tevékenység egyéni vagy a mikrocsoportos szervezeti formákat.

A **hetirend** nem napokhoz kötött tevékenységet jelent, csak javaslatot a tevékenységek arányára és mennyiségére. Az óvónő - az éves tanulási terven belül - egy témára (kb. 4 hétre) tervezi meg a tevékenységi formák anyagát és feladatait. Hagyományos értelemben vett hetirendet tehát nem készítünk. *Érvényesülni hagyjuk a nevelői szabadságot, valamint a gyermekek érdeklődésétől és az aktualitástól függ, hogy melyik napon mi a domináns.* A tevékenységeket egy-egy környezeti téma köré csoportosítjuk, azt körbejárva dolgozzuk fel az élményeket, tapasztalatokat a különböző foglalkozási területeken.

Az óvónők többféle módszertani megoldásban gondolkodnak, az adott helyzetnek megfelelően rugalmasan alkalmazzák módszereiket.

Komplex módon vesszük figyelembe a pedagógiai folyamat minden lényeges elemét: a tartalmat, gyermek előzetes tudását, motiváltságát, életkori sajátosságait, a nevelési környezet lehetőségeit, korlátait, stb...

A **NYIK-es elemek** minden nap sorra kerülnek valamilyen formában a nap valamely szakaszában játékban vagy kezdeményezésbe beépítve.

7.3.9. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni fejlesztése, fejlődésének segítése

A köznevelési törvény (későbbiekben: knt.) meghatározza a kiemelt figyelmet igénylő gyermek fogalmát, mely szerint:

a) különleges bánásmódot igénylő gyermek:

aa) sajátos nevelési igényű gyermek

ab) beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek

ac) kiemelten tehetséges gyermek

b) a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek.

aa) Sajátos nevelési igényű gyermek:

„az a különleges bánásmódot igénylő gyermek,... aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem-vagy magatartási zavarral) küzd” (knt.)

Óvodánk alapító okirata alapján felvállaljuk az enyhe és közép fokban súlyos értelmi fogyatékos gyermekek nevelését.

A sajátos nevelési igényből eredő hátrányok csökkentését szolgáló speciális fejlesztő tevékenységek:

A gyógypedagógiai nevelés egészét átható rehabilitációs, rehabilitációs nevelés

célja a sajátos nevelési igényű (tanulásban akadályozott) gyermekek szocializációja, eredményes társadalmi integrációja.

Az optimális fejlesztés a gyermek egész személyiségére (értelem, érzelem, fizikum, jellem) hat, a gyermek pszichomotoros fejlesztését szolgálja. Nem egymástól elkülönült funkció tréning zajlik, hanem egyidejűleg több funkció fejlődését segíti a környezet. A fejlesztés a fejletlen vagy sérült funkció korrigálására, kompenzálására, az eszköztudás fejlesztésére a technikák elsajátítására, szociális képességek fejlesztésére, a későbbi önálló életvezetésre irányul.

A tanítás –tanulás folyamatában a sajátos nevelési igényből eredő hátrányok csökkentése céljából a tevékenységekben elengedhetetlen a következő

szempontok érvényesülése:

- lassabb ütemű, kis lépésekben történő haladás
- következetesség, hézag nélküliség az ismeretek elsajátításában (egyszerűtől a bonyolult felé, az ismerettől az ismeretlen felé történő haladás)
- szemléletesség, szemléltetés kiemelt szerepe (természetes valóság, makett, kép)
- cselekvéssel, tevékenységgel egybekötött ismeretelsajátítás,
- differenciálás, egyéni adottságokhoz való alkalmazkodás (szükségletekhez igazodó segítségnyújtás), a feladatok mennyiségi, minőségi differenciálása, stb.)
- gyakori és intenzív ismétlés
- változatos gyakorlás (az ismeretek megváltozott körülmények közötti gyakorlása)

- a megismerő tevékenység, a különböző kognitív képességek (érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodási műveletek) fejlesztése minden tevékenység keretében

A habilitációs, rehabilitációs tevékenység **kiemelt feladatai:**

- a megismerő tevékenység (érezékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, gondolkodás) fejlesztése
- az akaratlagos cselekvés szabályozására való képesség, az érzelmi-, akaratni szféra alakítása
- kommunikációs készség fejlesztése a beszéd formai és tartalmi oldalának formálásával
- harmonikus személyiség alakítása, a fizikum és pszichikum együttes fejlesztése
- a céltudatosság fejlesztése a feladat és munkavégzés területén

A felsorolt korrekciós területek a pedagógiai szakasz mindegyikében jelen vannak, ismétlődnek, de tartalmukban, mélységükben igazodnak a gyerekek életkori és egyéni sajátosságaihoz, fejlettségéhez, tudásához.

ab) Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek:

„az a különleges bánásmódot igénylő gyermek..., aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek” (knt)

A beilleszkedési, tanulási és magatartási zavarok **okai lehetnek:**

- pszichés zavar,

- tanulási nehézség,
- rossz vagy hiányos szocializáció

Felzárkóztatásra szorul az a gyermek, aki:

- szórt figyelmű,
- nehezen tud koncentrálni,
- gyorsan felejt és nehezen idézi fel a látottakat, hallottakat,
- túlnyomóan vagy túlzottan lassú,
- kezügyessége fejletlen,
- valamely részképeség területén való lemaradás,
- szakértői bizottság véleménye alapján egyéni fejlesztést igényel.

A felzárkóztatás **célja, feladatai:**

- környezeti hátrányok kompenzálása, esélyegyenlőség megteremtése
- készségek, képességek fejlesztése
- valamely részképeség területén megnyilvánuló hátrány kompenzálása
- viselkedési szokások alakítása, gyakorlása

ac) Kiemelten tehetséges gyermek:

„az a különleges bánásmódot igénylő gyermek,aki átlag feletti általános vagy speciális képességek birtokában magas fokú kreativitással rendelkezik és felkelthető benne a feladat iránti erős motiváció, elkötelezettség” (nkt.)

Legfontosabb **feladatunk** idejében felfedezni a gyermekek speciális képességeit s azokat a maximális szintig fejleszteni.

A tehetség kibontakoztatását **serkenti:**

- megfelelő légkör
- motiváció, a pedagógus ösztönző attitűdje
- bizalom

- játékosság
- megfelelő szervezeti strukturáltság

A tehetséggondozás **szervezeti formái:**

- differenciált feladatok lehetőségének biztosítása
- pályázatokra,
- versenyekre (pl. mesemondó verseny) való felkészítés.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében szükség szerint különösen jelentős az óvoda együttműködő szerepe az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.

b) a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek

A témával külön, a következő fejezetben foglalkozunk.

8. Óvodai fejlesztő program a hátrányos helyzetű gyermekek fejlődésének elősegítésére

A szociális hátrányok enyhítését segítő pedagógiai tevékenységek elemeit pedagógiai programunkba beépítve is tárgyaltuk mind a cél-, és feladatrendszerrel, mind pedig a tevékenységi formáknál. A hátrányos helyzet okait helyzetelemzésünkben részleteztük.

Óvodánk a hátrányos helyzetű gyermekek számára az oktatásért felelős miniszter által kiadott **személyiségfejlesztő, tehetséggondozó, felzárkóztató program szerint óvodai fejlesztő programot szervez.** Az utóbbi évek október 1-i statisztikai adatai alapján elmondhatjuk, hogy a

rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben nem részesülő gyermekek száma mind óvodai, mind csoportszinten alig éri el a 10 – 12 %-ot.

Elmondhatjuk, hogy az óvodánk felvételi körzetében élő nem csak óvodaköteles gyermekek, hanem a köznevelési törvény által megengedett 2,5 éves korú gyermekek szülei is majdnem 100 %-ban igénylik a gyermekük óvodai elhelyezését.

A pedagógiai munka kiemelt területei: befogadás elősegítése, óvoda-iskola átmenet támogatása, egyéni fejlesztés és értékelés, együttműködés a családokkal, jelzőrendszer működtetése.

A jelzőrendszerrel kapcsolatos együttműködéseinket az Óvoda kapcsolatrendszer címmel részben fejtjük ki.

Nevelőtestületünk minden tagja a hátrányos helyzetű családok és gyermek érdekében együttműködő, probléma felmerülése esetén esetmegbeszéléseket tartunk.

Segítségnyújtás formái a szülők felé: nevelési tanácsok, adminisztrációban segítségnyújtás (pl. kérelem kitöltése), ruha- és játékgyűjtés, térítés nélküli kirándulás szervezése a szülőkkel-gyerekekkel közösen, fogadó óra lehetősége, családi nap szervezése, munkadélután szervezése karácsony előtt (ajándék, díszek készítése), kapcsolódás más, országosan szervezett programokhoz (pl.: „Anya mesélj”), stb....

9. **A gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenység**

Programunkban többször utaltunk a családok rossz szociális helyzetére (munkanélküliség, alkoholizmus, bűnözés, csonka család, börtönviselt apa), valamint a szülők elhanyagoló nevelési gyakorlatára.

Óvodánk gyermekvédelmi felelőse minden nevelési év elején elkészíti a

gyermekvédelmi munkatervet, melyben a veszélyeztetett gyermekeknyilvántartása is szerepel.

A gyermekek veszélyeztetettségének okait vizsgáló szempontok:

- a szülők nevelési stílusa
- a szülők szociális-antiszociális magatartása
- lakásviszonyok
- szülők és gyermekek egészségi állapota
- családok anyagi helyzete
- családi kapcsolat minősége
- iskolai végzettség

A gyermekvédelmi felelős feladata a nyilvántartási lapok vezetése is.

Beíratás előtt a védőnő és a családsegítő segítségével felkutatjuk a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekeket, és biztosítjuk óvodai felvételüket.

Az óvodánkban folyó gyermekvédelmi munka **célja** a prevenció.

Feladataink:

- A gyermekek egyéni helyzetének megismerése, szükség esetén családlátogatás.
- Együttműködés a családdal a veszélyeztetettség kiküszöbölése érdekében.
- A hátrányos, halmozottan hátrányos és veszélyeztetett gyermekek felmérése a csoportban, azok nyilvántartása.
- Okok feltárása.
- A szülők nevelési módszerének megismerése, segítségnyújtás azok megválasztásában, felvilágosító munka.
- Kölcsönös bizalom alakítása a szülők-óvónők-óvodai dolgozók között.

- Biztonságérzetet adó, nyugodt óvodai légkör megteremtése.
- A csoportvezető óvónő és a gyermekvédelmi felelős többszöri látogatása az óvodai élet teljes időtartama alatt a problematikus családoknál.
- Kapcsolattartás gyermekvédelmi, területi egészségügyi, nevelési intézményekkel (orvos, védőnő, nevelési tanácsadó), valamint a Gyermekjóléti Szolgálat családsegítőjével.
- Kapcsolattartás az iskolai gyermekvédelmi felelőssel: nyilvántartási lapok átadása, konzultálás az iskolába kerülő gyermekvédelmi esetekről, érdeklődés az iskolás gyermekek fejlődéséről.
- Gyermekvédelemmel kapcsolatos önképzés, továbbképzés.

10. A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

- az egyenlő bánásmód követelménye és az esélyegyenlőség előmozdítása akkor valósulhat meg, ha a nevelés területén általánossá válik az a gyakorlat, hogy minden gyermeknek vele született joga van az emberi méltósághoz.
- az intézményben dolgozók alapvető feladata, hogy az általa ellátott gyermek hozzájusson minden olyan szolgáltatáshoz, amely ahhoz szükséges, hogy személyisége szabadon kibontakozhasson.

Szülőknek felajánlott segítség:

- Fórum keretében jogi és életvitellel kapcsolatos tanácsadás
- sportolási lehetőség az óvodában
- játékos, ismeretterjesztő foglalkozások, munkadélutánok
- felvilágosítás a szociális juttatások lehetőségeiről a szülői értekezleten, fogadó órákon, írásos tájékoztatón keresztül

- szülőkkel közös programok szervezése.

11. A pedagógiai munka dokumentációi - a gyermekek fejlettségi állapotának mérése

Az óvodapedagógusok által használt dokumentumok rendszere

Nevelőmunkánk során a következő szakmai dokumentumokat használjuk:

Az **éves munkaterv** hivatkozik a **helyi nevelési program** és az óvónők gyermekcsoportokra elkészített terve között.

Csoportnaplónkat a nevelőtestület készítette el.

Elektronikus napló használatának bevezetése: 2021.szeptember 1.

A tervezés időkerete: 1 hét.

A nevelési tervben feltüntetjük a tematikus terveket, ezen belül az egy hétre tervezett:

- tevékenységeket (programok, szervezési feladatok, élmények, tapasztalatok, munkalehetőségek, játék, drámajáték, NYIK-es elemek, Mozgásos játékok), azok témáját, cél és feladatrendszerét;
- a gyermek fejlődését elősegítő tartalmakat (kiemelt fejlesztési területek, eszközök, módszerek);
- az óvodai élet tevékenységformáinak tartalmi elemeit;
- nevelési feladatokat (feljegyzéseket a csoport életéből, értékelés) .

Dokumentáljuk:

- a csoportban dolgozók nevét, munkakörét és munkaidő-beosztását;
- a csoport életkor és nem szerinti összetételét;
- a gyermekek névsorát és jelét;

- a Hetirend-javaslatot;
- a Napirend-javaslatot;
- a születésnapok nyilvántartását;
- a csoportprofil;
- a csoportba járó tankötelessé váló gyermekek névsorát;
- a hátrányos, halmozottan hátrányos és veszélyeztetett gyermekek névsorát;
- az elvégzett családlátogatásokat;
- a fogadó időket;
- a szülői értekezleteket;
- a balesetvédelmi beszélgetéseket;
- csoportlátogatásokat,
- féléves nevelési terveket és azok három havonkénti értékelését;
- az éves tanulási terveket.

Amelyik csoportba nagycsoportos korú gyermek jár, ott szeptember 3. hetétől; amelyik csoportba nagycsoportos korú gyermek nem, de középsős korú gyermek jár, ott október 1. hetétől; amelyik csoportba kizárólag kiscsoportos korú gyermekek járnak, ott november hetétől tervezzük a szervezett foglalkozásokat.

A nevelési év kezdetén az új gyermekek beszoktatása illetve a tavalyi nevelési évben óvodába járó gyermekek számára a szokásrendszer felelevenítése az elsődleges feladat. Ezért a szervezett foglalkozásokat megelőző időszakban a csoportnapló „Tevékenységek” és „Nevelési feladatok” részében dokumentáljuk a programok, szervezési feladatok, élmények, tapasztalatok, munkalehetőségek, játék és drámajáték, mozgásos játékok tervezését valamint a feljegyzéseket a csoport életéről és a heti értékeléseket.

Ebben az előkészítő időszakban készítjük el statisztikai nyilvántartásokat, a csoportprofil és az éves tanulási terveket.

A gyermekek fejlettségi állapotának mérése

Az óvónők felmérik a gyermekek testi, értelmi, érzelmi, szociális és erkölcsi állapotát, hatékony gyermek megismerési technikákat alkalmaznak.

Az egyes gyermekek fejlődését az óvodapedagógusok az **egyéni füzetekben** dokumentálják.

A gyermekek megfigyelésének szempontsorát a nevelőtestület állította össze.

Ehhez segítséget nyújtottak a következő kiadványok:

- Feladatgyűjtemény a képességszintek megállapításához
HBM-i Pedagógiai Intézet Debrecen, 1993.
- Feladatgyűjtemény a képességek fejlesztéséhez
HBM-i Pedagógiai Intézet Debrecen, 1997.

Szempontsor:

1. Anamnézis

- az anya terhességnek lefolyása
- szülés körülményei
- újszülött súlya, testhossza
- szopott-e és meddig , járás, beszéd kezdete
- gyermekbetegségek (műtét, kórház, allergia, lázgörcs stb.)
- jobbkezes, balkezes , kétkezes , átállítás
- a gyermek kedvenc tevékenysége
- nevelési módszerek, nevelési probléma
- a család szociális körülményei
- gyermekek száma
- egyéb

2. Befogadás

Körülményei, egészséges életmód szokásainak alakulása (táblázat), érzelmi élet, szociális magatartás (táblázat)

3. Játékának jellemzői, kedvenc tevékenysége, érdeklődése

4. Motorikum megfigyelése

- Testi fejlettség, nagymozgások összerendezettség, egyensúlyérzék, (lábujjon, sarkon járás, szökdelés, egy lábon megállás, egy lábon szökdelés), kezesség.

5. Téri tájékozódás

KIS CSOP. : Érti –e és elvégzi- e a mozgást az utasításoknak megfelelően

KÖZÉPSŐ CSOP. : Tárgyakkal való manipulálás közben képes-e kifejezni a névutókat

NAGY CS. : Képes-e jelölni feladatlapon a téri irányokat, megmutatja-e saját testének vonatkozásában a jobb és bal oldalt.

6. Testképzet

A főbb testrészeket kérdezzük a gyermektől. Amit tudott X-szel jelöljük, amit nem - -szal jelöljük a három hasábos táblázatunkban, amelynek funkciója, hogy minden évben a felmérés után össze tudjuk hasonlítani a gyermek fejlődésének mértékét, ismereteinek gyarapodását.

7. Megismerő folyamatok

a, Érzékelés-észlelés

Vizuális

Auditív

Haptikus

KIS CSOP:

- színfelismerés

- körny. hangjai

-ismert tárgyak

tapintással való felismerés

KÖZÉPSŐ CS.

- Alak-háttér

-társak hangjai

- Vizuális ritmus 2 elemmel

-Alaklátás, formaállandóság

NAGY CS:

- Időészlelés
- Fonémahallás
- Vizuális ritmus 3 elemmel
- Alaklátás, formaállandóság

b, Emlékezet

Vizuális

Verbális

KIS CS:

- 5 képből kiválasztással ,
nem megnevezéssel
- Verstanulás

KÖZÉPSŐ CS.

- 7 képből megnevezéssel

NAGY CS. :

- 9-10 képből megnevezéssel, jelekkel is

c, Képzelet

- ahol mérhető : - játék közben
- ábr. Tevékenység közben
- mesebefejezés , mese kitalálása szavak alapján

d, Figyelem

- figyelme életkorának megfelelő
- érdeklődésétől függ-e

- tartós, szándékos figyelemre képes-e
- DIFER eredmények

e, Gondolkodás

kiscsoport:

- Analízis- szintézis (Puzzle játék, kép összerakással)

középső- és nagycsoport:

- Kiegészítés (matematika, környezet foglalkozásokon, feladatlap segítségével)
- Összehasonlítás (szójátékok, beszélgetés alkalmával, „kakuktktojás” játékkal)
- Rendezés (képek szétválogatása szempontok alapján, feladatlap)
- Összefüggések felfogása (beszélgetés, megkezdett mondatok befejezése)

nagycsoport:

- Általánosítás -matematika, környezet foglalkozásokon, szójátékok során
- Konkretizálás

8. SZÁMLÁLÁS, MENNYISÉGFOGALOM

KIS CS. :

- Mennyire kialakult a számlálás automatizmusa
- Milyen számkörben old meg biztonsággal műveleteket

KÖZÉPSŐ CS. – NAGY CS.

- Milyen számkörön belül old meg biztonsággal műveleteket
- Mennyiségtudat kialakulása, számlálással tud-e mennyiségeket azonosítani
- Számlépcső összefüggésének megértése

9. RELÁCIÓS SZÓKINCS (saját testéhez viszonyítva)

KIS CS.-KÖZÉPSŐ CS.

- Saját teste vonatkozásában megérti –e a térre vonatkozó utasításokat

- Névutókat, helyhatározó szavakat ismeri-e, használja-e

NAGY CS.

- Kialakult, fejlett-e, bal – jobb irányt meg tudja-e különböztetni

(feladatlapon is mérve)

10. ANYANYELVI ÉS KOMMUNIKÁCIÓS KÉPESSÉGEK FEJLETTSÉGE

KIS CS., KÖZÉPSŐ CS. :

- Beszédmegértés, feladatok megértése(táblázat)

- beszédkedv

-Szókincs : átlagos, szegény, gazdag

NAGY CS. :

- beszédfigyelem-

- képolvasás, összefüggő beszéd (leírjuk a gyerek 6-7 mondatát, ill. táblázat)

- beszédhiba felmérése (logopédus segítségével)

11. FEJLESZTÉSI TERV KÉSZÍTÉSE (minden nevelési év végén)

Az óvodapedagógus a gyermekek tevékenységének megfigyeléséből, produktumaik értékeléséből mérései, tapasztalatai alapján, ill. a Difer eredmények alapján a kapott adatokat reálisan elemve - értéklve a fejlesztési területek megnevezésével, és a fejlesztés módjának leírásával.

12. ÉRTÉKELŐ LAP ELKÉSZÍTÉSE

Az adott képességek minősítésének elvégzésével az értékelő lap elkészítése negyedévenként, melynek egy példányát a szülő is megkapja a gyermekére vonatkozóan.

Az óvónők saját gyakorlatukban is reálisan és szakszerűen elemzik és értékelik az egyéni bánásmód megvalósulását.

Az „egyéni füzetek” vezetésével kapcsolatos határidőket korcsoportonként állapítottuk meg.

Az óvónők a mérési és értékelési eredmények alapján minden év végén kiemelik a „fejlesztésre szánt területeket”, s ez alapján elkészítik az egyénre szabott

hosszabb távú fejlesztési terveket, melyeket hatékonyan meg is valósítanak (a különleges bánásmódot igénylő gyermekeknél is).

Az általános pedagógiai célrendszer figyelembevételével határozzuk meg az egyéni szükségletekhez igazodó fejlesztési célokat.

A tanköteles korú gyermekeknél az óvónők december közepéig áttekintik az iskolakészültség szintjét, megbeszélik a szülővel, majd szükség esetén a szülő január 15-ig írásban kéri az Oktatási Hivataltól, hogy gyermeke további egy évig óvodai nevelésben vehessen részt.

12. A pedagógiai-szakmai munka eredményességét a gyermekek egyéni és csoport szinten történő eredményeinek összegzése (általunk összeállított szempontsor és DIFER –mérések alapján) valamint az országos eredmények átlagához való viszonyítása mutatja. Ezt az összegzést minden nevelési év végén, június hónap elején végezzük el. Az összehasonlítás eredménye bekerül az óvoda vezetőjének éves beszámolójába.

13. Az óvoda hagyományos ünnepei, rendezvényei

A rendszeresen ismétlődő tevékenységek közül némelyek hagyománnyá válnak. A gyermekek születés- és névnapjának megünneplése is ilyen esemény óvodánkban. Az ünnepeltet szép terítővel, virággal díszített asztalnál köszöntjük egy-egy dallal, vagy általa választott mondókával, verssel, majd a kínált édességet közösen elfogyasztjuk.

A hagyományok rendszeréből kiemelkednek az ünnepek. Törekszünk arra, hogy az ünnep fényét emelje a feldíszített óvoda, a gyerekek, a felnőttek ünnepi ruhája.

Decemberben a **Mikulást** várva mindhárom csoport dallal, verssel készül az ünnepre, melyet csoportonként, zárt ünnep keretében tartunk meg.

Az ünnep hangulatát bábelőadással vagy mese vetítésekkel, a gyermekek számára csomagok átadásával igyekszünk fokozni.

A **Karácsonyt** közösen ünnepeljük a tornaszobában. A gyerekeket az ünnep napján karácsonyfa várja, melyet előző délután díszítünk fel.

A gyerekekkel napokon keresztül készítjük a fenyődíszeket és egyszerűbb süteményeket is sütünk, melyben mindannyian nagy élvezettel vesznek részt. Mindhárom csoport ezúttal is ünnepi műsort, a nagycsoportosok betlehemes játékot adnak elő. Az iskolások hangszeres, énekes előadással szórakoztatnak bennünket.

Karácsonyra igyekszünk minden évben ajándékkal, játékkal, süteménnyel, üdítővel meglepni a gyerekeket.

Vendégeket is szoktunk hívni erre az ünnepre, akik általában a falu intézményeinek vezetői, képviselői.

A **Farsang** februárban kerül megrendezésre, nyílt formában. Nagy várakozás és izgalom előzi meg ezt az ünnepet, hiszen szerepelni és jelmezbe öltözni nem mindennapi élmény a gyermek számára. Hetekkel előtte tervezgetik, minek öltöznek fel, közösen farsangi álarcokat készítünk többféle technikával. Tréfás hangulatú dalokat, verseket, mesejeleneteket, csúfolókat, bálba hívogatót, táncot tanulunk, és ezt korcsoportonként elő is adjuk a színpadon. A jelmezes felvonulás után minden jelmezes ajándékot kap jutalmul. A szórakozásra zenét is biztosítunk, ahol a szülő-gyermek-óvónő-testvér együtt táncolhat. A szülők jóvoltából a büfében sütemény, üdítőt, szendvicset árulunk. A tombolatárgyakat szintén a szülők biztosítják.

Március 15.: A történelmi ünnepek tartalmát a 3-6-7 éves gyermekek számára nehéz közvetíteni. Csoportonként, életkori sajátosságaiknak megfelelő, rövid beszélgetéssel, ünnepekhez kapcsolódó dalokkal, versekkel, zászló festéssel igyekszünk közelebb hozni számukra, fejlesztve nemzeti identitástudatukat.

Anyák napja: Az egyik legbensőségesebb és legszebb ünnepünk az édesanyák, nagymamák köszöntése, melyet az óvoda teraszán - mint színpadon-, vagy udvarán; rossz idő esetén a kultúrházban rendezünk meg. Délután, csúsztatott időpontokban tartjuk az ünnepséget csoportonként. Ajándékot készítünk az édesanyáknak és nagymamáknak, melyet a műsor után adunk át. A nagycsoportosok az anyák napi ünnepség után rövid műsorukkal „elballagnak” az óvodából, a középső csoportosok búcsúztatásával, a ballagó tarisznyák átvételével.

A **Gyermeknapot** a szabadban tartjuk közös játékkal, sportversennyel, óvónői bábelőadással, vagy dramatizálással összekötve.

Anyagi lehetőségünkhöz mértén szerény megvendégelésben részesítjük a gyermekeket, ekkor szoktuk kiosztani az új homokozó játékokat is.

Egy napos **kirándulásokat** mindhárom csoportban október elején vagy tavasszal szervezünk. Ezeken a kirándulásokon lehetőséget adunk és ösztönözzük a szülőket a részvételre.

Természetesen az itt leírtak jelenlegi hagyományaink, de a rugalmasság elvét itt is érvényesítjük. A változtatás lehetősége az ünnepek, hagyományok szervezeti kereteiben, formáiban adott mind az óvoda, mind az egyes pedagógusok számára.

14. Az óvoda kapcsolatai

A gyermekek érdekében önállóan , tudatosan és kezdeményezően együttműködünk munkatársainkkal, a szülőkkel, a szakmai partnerekkel, szervezetekkel.

A kapcsolattartás formái és az együttműködés során használjuk az infokommunikációs eszközöket és a különböző online csatornákat.

14.1. A szülő, a gyermek, a pedagógus együttműködése

Az óvoda számára legfontosabb, hogy a legszorosabb kapcsolata a családdal legyen. Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt, azt kiegészítve szolgálja a gyermek harmonikus fejlődését. A családok megélhetési gondjainak növekedésével több a feszültség, nagyobb toleranciára, empátiára van szükség az együttműködéshez. A hátrányos és veszélyeztetett környezetben élő gyermekek szüleivel nagyobb tapintattal, megértéssel, bizalmat ébresztő magatartással kell kezdeményeznünk a kapcsolatot. Az óvodára hárul a nevelési hibák és hiányosságok korrigálása. A lehetőségekhez mérten fel kell vállalnunk a szülők szemléletének formálását, nevelési magatartásának alakítását is.

Együttműködésünk során érvényesítenünk kell a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait, az intervenciók gyakorlatot. A kommunikáció elősegítésére követendő mintát mutat a gyermekek és szülők számára a digitális eszközök funkcionális használata terén.

A kapcsolattartás formái

Beiratkozás:

Az első benyomás a gyermek számára meghatározó lehet abból a szempontból, hogy mennyire vágyik vagy mennyire „fél” az óvodától. Egy mosoly, egy közvetlen hang, egy simogatás, mint biztató jele a fogadtatásnak. Ha kedve van, kipróbálhatja az udvari mászókákat vagy szétnézhet a csoportszobában a gyermekek és játékok között.

Családlátogatás:

Lehetőség szerint minden új gyermeket meglátogatunk családjában, még a nevelési év megkezdése előtt. Célunk ezzel, hogy megismerjük a gyermeket közvetlen környezetében, felmérjük helyét a családban, tájékozódjunk a családi nevelés elveiről, szokásairól, szociális

körülményeiről. Ez alkalommal kiválaszthatja a gyermek az óvodai jelét, amit nyakba akasztós jelvény formájában kaphat meg az óvó nénijétől.

Napi kapcsolattartás:

Elengedhetetlenül szükséges, a szülői igényekben is megfogalmazódik. Lehetőséget adunk rá, hogy a szülők bepillanthassanak a csoportba – kivel, mivel játszik a gyermeke –, azonban hosszabb beszélgetésre a délelőtt folyamán nincs mód.

Fogadó idő:

Az év eleji szülői értekezleten „fogadó idő”-ben állapodunk meg a szülőkkel, mely általában alvásidőre tevődik. Ebben az időpontban előzetes időegyeztetés alapján hosszasan beszélgethetnek a szülők-óvónők a gyermek fejlődéséről, a felmerülő esetleges problémákról.

A kapcsolattartásnak ezt a formáját a szülők is egyre többen tartják hasznosnak és egyre többen veszik igénybe.

Szülői értekezletek:

Megismerkedhetnek a szülők az óvoda rendjével, nevelési feladataival, elmondhatják véleményeiket a csoportot, óvodát illetően. Szülői értekezletet egy nevelési évben 1-2 alkalommal tartunk.

Játékos délután:

Néhány éve bevezettük a szülőkkel való kapcsolattartásnak ezt a formáját kis- és középső csoportban.

Beszélgetés során ismerik meg a szülők a csoportban használt játékeszközöket, azok nevelő értékét.

Közös drámajátékra is sor kerítünk ezen a délutánon.

Nyílt nap:

A középső és nagycsoportban 1-1 alkalommal tartunk, tavasszal.

Néhány órára vagy egy fél napra betekintést nyerhetnek a szülők az óvoda napi

életébe. Ezt a szülők-pedagógusok (nagycsoportban a leendő tanító) beszélgetése követi.

Ünnepek:

Lebonyolításuk lehetőséget teremt a család és az óvoda közötti kapcsolat elmélyítésére, egymás értékrendjének megismerésére, a beszélgetésre. Az ünnepi előkészülethez tartozik a közös munkadélutánok rendezése (Mikulás, Karácsony, Farsang környékén).

Kirándulások:

A közös élmény a felnőtteket is közelebb hozza egymáshoz, nem csak a gyerekeket. Jó lehetőség a tényleges szülői nevelési módszerek megfigyelésére.

14.2. Együttműködés a fenntartó önkormányzattal

Folyamatos, napi kapcsolatot tartunk a fenntartóval, a Polgármesteri Hivatal dolgozóival. Kapcsolatunk egyrészt a köznevelési törvényből adódóan és egyéb jogszabályok alapján hivatalos, rendszeres, másrészt támogató, segítő jellegű. Problémáink megoldására a konstruktivitás a jellemző. Kapcsolattartásunk formája a kölcsönös tájékoztatás, egyéni megbeszélések, beszámolók.

A költségvetési osztállyal való kapcsolattartó: az intézmény vezetője.

14.3. Együttműködés az iskolával

Az óvoda és iskola kapcsolatában igyekszünk érvényesíteni a nyitottságot.

A helyi bemutatókra, nyílt napokra meghívjuk az alsós munkaközösség tagjait, a nagycsoportosok nyílt napjára a következő tanévi elsős tanító nénit.

Áprilisban, májusban a nagycsoportosok részt vesznek egy első osztályos tanítási órán.

Erre az alkalomra kölcsönösen ajándékot készítenek egymásnak a gyerekek.

14.4. Könyvtár, kultúrház

A település jellegéből adódóan kevés lehetőségünk van a közművelődési programokra. Szívesen látogatunk kiállításokat, bábelőadásokat és egyéb gyerekeknek való rendezvényeket.

A farsangi ünnepséget és az rossz idő esetén az anyák napja-évváró-ballagó ünnepséget szoktuk a kultúrházban megrendezni.

14.5. Az óvoda és az egészségügy

Szoros kapcsolatunk van a védőnővel és a háziorvossal. A védőnő rendszeres tájékoztatást ad a gyermekek fejlettségéről. A háziorvos évente elvégzi az általános orvosi vizsgálatot minden gyermeknél. Az óvónő folyamatos megfigyelése és tapasztalatai, valamint az orvosi szakvélemény alapján döntenek el, hogy a gyermek testi fejlettsége alapján megkezdheti-e az iskolai tanulmányait.

14.6. Bihari Szociális Szolgáltató Központ Család és Gyermekjóléti Központ

A hátrányos helyzetű és veszélyeztetett gyermekekkel való kiemelt törődés az óvodai gyermekvédelmi felelős, az óvodavezető és a Bihari Szociális Szolgáltató Központ Család és Gyermekjóléti Központ közötti együttműködés során is megvalósul.

A 2018/2019. nevelési évtől az óvodai szociális segítő tevékenység bevezetése kapcsán a következő tevékenységekben kapunk segítséget:

- tanácsadás szülőknek
- tájékoztatás a szociális területet érintő változásokról
- konzultáció az óvodapedagógussal
- az esetjelzés megfogalmazásának elősegítése, továbbítása
- esetmegbeszélés biztosítása az óvodapedagógusoknak
- a nevelőtestület munkájának támogatása
- a gyermekvédelmi munka támogatása

14.7. Pedagógiai szakszolgálatok

A Hajdú-Bihar Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Berettyóújfalui Tagintézménye szolgáltatásait minden évben igénybe vesszük. Fejlettségi szint mérést, logopédiai vizsgálatot, iskolaérettségi vizsgálatot kérünk az 5-6 éves gyermekek számára. Szintén ők biztosítják számunkra a fejlesztő pedagógust és a logopédust, akik csoportosan és egyénileg foglalkoznak az arra rászoruló gyermekekkel. Pszichológiai vizsgálatra szükség esetén és szülői kérésre javasoljuk a gyermekeket.

14.8. Egyház

Mivel a lakosság nagy része református vallású, a gyermekek egy része (nagycsoporthoz 90-100 %-a) a szülők kérésére hitoktatásban részesül, ahol – többek között – megismerik a keresztény kulturális értékeket is. Intézményünk kapcsolatára az egyházzal az együttműködés jellemző.

14.9. AGRO-BEREK Rt.

Alkalmankénti segítséget nyújt: pl. karbantartási, javítási munkák, homokozó feltöltése. Telepein lehetőséget nyújt a tapasztalatszerzésre: pl. gépek munkájának megfigyelése, állatgondozás stb.

14.10. Berekböszörmény Község Roma Nemzetiségi Önkormányzat

Mivel óvodánk gyermekeinek többsége roma nemzetiségű, valamint heti egy alkalommal nemzetiségi nevelést folytatunk magyar nyelven, ezért kapcsolatunkat ápoljuk a helyi nemzetiségi önkormányzattal. Rendezvényeinkre, ünnepeinkre meghívjuk képviselőiket, amelyek során ajándékokat, édességet hoznak az óvodába járó gyerekeknek.

14.11. Az óvoda kapcsolatai más óvodákkal

Különösen pályázatok (pl.EFOP) adnak lehetőséget arra, hogy óvodapedagógusaink szakmai konzultációkon vegyenek részt más óvodákban, ill. saját óvodánk is helyet ad óvodák közötti megbeszélésekre. A Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében külhoni magyar óvodákkal kapcsolatépítésre és szakmai kapcsolat kialakítására törekszünk.

15. A Pedagógiai Program felülvizsgálata

15.1. A Pedagógiai Program felülvizsgálata

A program sikerkritériumait a „fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén” címmel kiemelt programelem tartalmazza.

Ehhez viszonyítva ellenőrizhető, elemezhető, értékelhető a gyermekek fejlettségi szintje, nevelési programunk beválása.

A program érvényes 2022. augusztus 31-től. Ismételt felülvizsgálatának időpontja lesz a 2022/2023-as nevelési év, mivel a vezetői ciklus 2023 augusztus 15-ig tart.

Gondoskodunk a program beválásának folyamatos ellenőrzéséről.

A program felülvizsgálatát a nevelőtestület egésze végzi el.

15.2. A pedagógiai program nyilvánosságra hozatala

Az óvoda pedagógiai programja nyilvános, minden érdeklődő számára elkérhető és megtekinthető papír alapon az intézményvezetői irodában, elektronikus úton pedig az óvoda honlapján, a *www.berekboszormenyiovoda.hu* oldalon.

Záró rendelkezések

A Berekböszörményi Óvoda, Könyvtár, Konyha, Faluház, Művelődési Ház nevelőtestülete az intézmény pedagógiai programjának módosítását a mai napon megtartott nevelőtestületi értekezleten elfogadta.

Ezt a tényt a jegyzőkönyvvezető és jegyzőkönyv hitelesítő aláírásukkal tanúsítják.

Kelt: Berekböszörmény, 2022. augusztus 29.

jegyzőkönyvvezető

jegyzőkönyv hitelesítő

jegyzőkönyv hitelesítő

A Szülői Szervezet képviselőjeként nyilatkozom arról, hogy a Berekböszörményi Óvoda, Könyvtár, Konyha, Faluház, Művelődési Ház pedagógiai programja módosításával kapcsolatos véleményezési jogunkat gyakoroltuk.

Kelt: Berekböszörmény, 2022. augusztus 29.

.....
szülői szervezet elnöke

A Berekböszörményi Óvoda, Könyvtár, Konyha, Faluház, Művelődési Ház, Pedagógiai Programjának módosítását a mai napon intézményvezetői jogkörömben jóváhagyom.

Kelt: Berekböszörmény, 2022. augusztus 29.

.....
intézményvezető

Érvényességi rendelkezések:

A Berekböszörményi Óvoda, Könyvtár, Konyha, Faluház, Művelődési Ház módosított pedagógiai programja 2022. augusztus 31-től érvényes.

Felülvizsgálatának ideje: 2022/2023-as nevelési év.

Módosítás lehetséges indokai:

- jogszabályok módosulása
- feltételrendszer változása
- feladatrendszer változása

Kezdeményezheti:

- nevelőtestület,
- fenntartó,
- szülői szervezet